

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.3.2016
COM(2016) 106 final

2016/0059 (CNS)

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS

**kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta
abieluvararežiime käsitlevates asjades**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Üldine taust

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 67 lõikes 1 on sätestatud, et liit moodustab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, kus austatakse põhiõigusi ning liikmesriikide erinevaid õigussüsteeme ja -traditsioone. Sama artikli lõikega 4 on sätestatud, et liit hõlbustab õiguskaitse kättesaadavust eelkõige tsiviilasjades tehtud kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kaudu. Aluslepingu artiklis 81 nimetatakse sõnaselgelt meetmeid, mille eesmärk on tagada „kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine liikmesriikide vahel” ja „liikmesriigis kohaldatavate rahvusvahelise eraõiguse normide ja kohtualluvust reguleerivate normide kokkusobivus”. Sellest lähtuvalt on juba vastu võetud mitu õigusakti, eelkõige 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000. Abieluvararežiimid ei kuulu siiski nende kohaldamisalasse.

Abieluvararežiime käsitleva Euroopa õigusakti vastuvõtmine oli üheks esmatähtsaks eesmärgiks juba 1998. aasta Viini tegevuskavas. Nõukogu võttis 30. novembril 2000 vastu programmi tsiviil- ja kaubandusajades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise kohta¹; sellega nähti ette töötada välja dokument kohtualluvuse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta „abieluvararežiime ja mitteabieluliste paaride lahkumineku varalisi tagajärgi” käsitlevates asjades. Euroopa Ülemkogu 4.–5. novembri 2004. aasta kohtumisel vastu võetud Haagi programmis², milles seati esmatähtsaks ülesandeks vastastikuse tunnustamise programmi rakendamine, kutsuti komisjoni esitama rohelist raamatut „seaduste konflikti kohta abieluvara käsitlevates asjades, sealhulgas kohtualluvuse ja vastastikuse tunnustamise küsimustes” ning rõhutati vajadust võtta selles valdkonnas 2011. aastaks vastu õigusakt.

11. detsembril 2009 Euroopa Ülemkogu vastu võetud Stockholmi programmis nimetati samuti vajadust laiendada vastastikust tunnustamist abielusuhtest tulenevatele varalistele õigustele ning lahkumineku varalistele tagajärgedele.

Oma 27. oktoobri 2010. aasta teatises „2010. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta: piiravate takistuste kõrvaldamine”³ tuvastas komisjon rahvusvaheliste paaride varaliste õigustega seotud ebakindluse kui peamise takistuse, millega ELi kodanikud puutuvad kokku igapäevaelus, kui nad kasutavad väljaspool oma kodumaad õigusi, mis EL on neile andnud. Komisjon teatas aruandes, et olukorra lahendamiseks võetakse 2011. aastaks vastu ettepanek õigusakti kohta, mis võimaldab rahvusvahelistel paaridel (olgu tegemist abielupaaride või registreeritud kooselu partneritega) teha lihtsamini kindlaks, millised kohtud on pädevad nende omandiõigustega seotud asju menetlema ja millised õigusaktid nende suhtes kehtivad.

16. märtsil 2011 tegi Euroopa Komisjoni ettepaneku⁴ võtta vastu nõukogu määrus kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta abieluvararežiime käsitlevates

¹ EÜT L 12, 15.1.2001, lk 1.

² ELT L 53, 3.3.2005, lk 1.

³ KOM(2010) 603.

⁴ KOM(2011) 126.

asjades ning ettepaneku⁵ võtta vastu nõukogu määrus kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades⁶.

Kavandatud nõukogu määruste ettepaneku õiguslik alus oli Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõige 3. Ettepanekutes käsitleti tsiviilasjades tehtavat õiguslast koostööd ning see sisaldas „perekonnaõigusega seonduvaid aspekte”. Sellest õiguslikust alusest lähtuvaid meetmeid võtab nõukogu vastu ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga. Euroopa Parlament esitas oma arvamuse 10. septembril 2013⁷.

Komisjoni ettepanekuid arutati nõukogu tsiviilõiguse töörühmas (abieluvararežiimid ja registreeritud kooselust tulenevad varalised tagajärjed) kuni 2014. aasta lõpuni. Detsembris 2014 otsustas nõukogu anda raskustes liikmesriikidele järelemõtlemiseaega; see aeg ei tohiks siiski ületada üht aastat. 3. detsembri 2015. aasta koosolekul leidis nõukogu, et abieluvararežiimi käsitleva ettepaneku ja registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitleva ettepaneku suhtes ühehäälselt kokkulepet saavutada ei ole võimalik ja et asjaomase valdkonna koostöö eesmärke ei suuda liit tervikuna mõistliku aja jooksul saavutada. Nõukogu märkis ka, et mitu liikmesriiki on väljendanud positiivset suhtumist tõhustatud koostöö kehtestamisse ettepanekutega kaetud valdkonnas.

Detsembrist 2015 kuni veebruarini 2016 esitas 17 liikmesriiki⁸ komisjonile taotluse, milles nad väljendasid soovi kehtestada omavahel tõhustatud koostöö selliste paaride varasuhete teemal, mille moodustavad eri kodakondsusega inimesed ja eriti seoses kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta abieluvararežiime käsitlevates asjades ning seoses kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades, ning palusid komisjonil esitada nõukogule asjakohane ettepanek.

Ettepanek võtta vastu nõukogu otsus, millega antakse luba tõhustatud koostööks kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas rahvusvaheliste paaride varalisi suhteid käsitlevates asjades, mis hõlmavad nii abieluvararežiime kui ka registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi; komisjon võttis vastuseks 17 liikmesriigi (edaspidi „osalevad liikmesriigid”) taotlusele korraka vastu käesoleva ettepaneku, mis käsitleb nõukogu määrust abieluvararežiimide kohta, ja paralleelse ettepaneku, mis käsitleb nõukogu määrust registreeritud kooselust tulenevate varaliste tagajärgede kohta; mõlema ettepanekuga rakendatakse tõhustatud koostööd. Nõukogu otsuse ettepanek sisaldab üksikasjalikku hinnangut selle kohta, millised õiguslikud tingimused reguleerivad süvendatud koostöö kehtestamist ja kuivõrd see on asjakohane rahvusvaheliste paaride vararežiimide valdkonnas kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise puhul, hõlmates nii abieluvararežiime kui ka registreeritud kooselust tulenevad varalised tagajärjed.

⁵ KOM(2011) 127.

⁶ Aluslepingutele lisatud Taani seisukohta käsitleva protokollide artiklite 1 ja 2 kohaselt Taani määruse ettepaneku vastuvõtmisel ei osalenud ning seega ei ole see määrus Taani suhtes siduv ja Taanis seda ei kohaldata. Aluslepingutele lisatud Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokollide artiklite 1 ja 2 kohaselt ei teatanud Ühendkuningriik ega Iirimaa oma soovist osaleda kõnealuse määruse ettepaneku vastuvõtmisel ega kohaldamisel.

⁷ A7-0253/2013.

⁸ Rootsi, Belgia, Kreeka, Horvaatia, Sloveenia, Hispaania, Prantsusmaa, Portugal, Itaalia, Malta, Luksemburg, Saksamaa, Tšehhi Vabariik, Madalmaad, Austria, Bulgaaria ja Soome.

1.2. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Kodanike suurenev liikuvus sisepiirideta alal suurendab märkimisväärselt abielude arvu eri liikmesriikide kodanike vahel, kes elavad väljaspool päritoluliikmesriiki või kes omandavad vara rohkem kui ühes liikmesriigis. Konsortiumi ACCER-UCL 2003. aastal tehtud uuring⁹ näitas, kui olulise osa moodustavad rahvusvahelised paarid liidus, ning selles kirjeldati praktilist ja õiguslikku laadi probleeme, millega nad puutuvad kokku nii oma vara igapäevase valitsemise käigus kui ka selle jagamisel, kui paar lahutab või üks pool sureb. Need probleemid on sageli tingitud suurtest erinevustest kohaldatavates sätetes, millega on reguleeritud abielust tulenevad varalised õigused ja seda nii materiaalsoiguses kui ka rahvusvahelises eraõiguses.

Võttes arvesse abielu ja registreeritud kooselu eripärasid ja nendest kooseluvormidest tulenevaid erinevaid õiguslikke tagajärgi, esitab komisjon kaks eraldiseisvat määruse ettepanekut: ühe kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta abieluvararežiime käsitlevates asjades ja teise kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades. Need kaks ettepanekut on rakendusmeetmed tõhustatud koostööks seoses kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmisega abieluvararežiime käsitlevates asjades ning registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades.

Käesoleva ettepaneku eesmärk on luua Euroopa Liidus selge õiguslik raamistik, mis hõlmaks kohtualluvuse kindlaksmääramist ja kohaldatavat õigust abieluvararežiime käsitlevates asjades, ning hõlbustada asjaomaste otsuste ja muude dokumentide ringlemist liikmesriikide vahel.

2. KONSULTEERIMISE TULEMUSED JA MÕJUHINNANG

Komisjon korraldas enne 2011. aasta ettepaneku koostamist põhjalikud konsultatsioonid, kuhu kaasas liikmesriigid, liidu muude institutsioonid ja üldsuse. Pärast 2003. aastal tehtud uuringut avaldas komisjon 17. juulil 2006 roheline raamatu kollisiooninormide kohta abieluvara käsitlevates asjades, sealhulgas kohtualluvuse ja vastastikuse tunnustamise küsimustes¹⁰, mis pani aluse laiale konsulteerimisele selles valdkonnas. Komisjon moodustas ettepaneku koostamiseks eksperdirühma (PRM/III). Rühma kuulusid asjaomaste kutsealade töötajad, kes esindasid Euroopa erinevaid õiguskultuure. Rühm kohtus ajavahemikus 2008–2010 viis korda. Komisjon korraldas 28. septembril 2009 avaliku arutelu, millest võttis osa sadakond inimest. Mõttevahetustes leidis kinnitust vajadus võtta vastu abieluvararežiime käsitlev ELi õigusakt, mis hõlmaks eelkõige kohaldatavat õigust, kohtualluvust ning otsuste tunnustamist ja täitmist. 23. märtsil 2010 toimus kohtumine liikmesriikide ekspertidega, kus arutati koostamisjärgus oleva ettepaneku peamisi suundi. Komisjon tegi ka ühise mõjuhinngu mõlemale määruse ettepanekule, mis käsitlevad vastavalt abieluvararežiime ja registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi.

Kõnealused kaks uut ettepanekut abieluvararežiimide ja registreeritud kooselust tulenevate varaliste tagajärgede kohta sisaldavad samalaadseid lahendusi nagu pakuti välja 2011. aasta ettepanekutes, kuid arvesse on võetud ka nõukogus ja Euroopa Parlamendis kuni 2015. aasta lõpuni toimunud arutelusid.

⁹ ASSER-UCL Consortium, *Study in comparative law on the rules governing conflicts of jurisdiction and laws on matrimonial property regimes and the implementation for property issues of the separation of unmarried couples in the Member States*.

¹⁰ Vaata: http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm
KOM(2006) 400

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

3.1. Õiguslik alus

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõige 3, millega antakse nõukogule õigus võtta ühehäälsel otsusega vastu piiriülese toimega meetmeid perekonnaõiguse valdkonnas, olles eelnevalt konsulteerinud Euroopa Parlamendiga.

Abieluvararežiimid sõltuvad perekonnasuhetest, mis valitsevad asjaomaste isikute vahel. Abikaasade vaheliste ning abikaasade ja kolmandate isikute vaheliste varaliste suhete puhul on abieluvararežiim abielusuhetega nii tugevalt seotud, et seda tuleb käsitada osana perekonnaõigusest. Abieluvararežiim kehtib nii kaua, kui abielu kestab, ning lakkab niipea, kui abielu lõpeb (lahutuse või lahuselu tõttu või ühe abikaasa surma tagajärjel).

Ettepaneku eesmärk on luua abieluvararežiime käsitlev kõikehõlmav rahvusvahelise eraõiguse normide kogum. Seepärast käsitleb ettepanek kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist abielurežiime käsitlevates asjades. Kavandatavaid norme kohaldatakse üksnes piiriüleste olukordade suhtes. Aluslepingu artikli 81 lõike 3 piiriülesuse nõue on seega täidetud. Käesolevas ettepanekus käsitletakse ainult abielu varalisi tagajärgi ja selles ei määratleta abielu instituuti ega kehtestata kohustust tunnustada muus liikmesriigis sõlmitud abielu.

3.2. Subsidiaarsuse põhimõte

Käesoleva ettepaneku eesmärke ei ole võimalik saavutada muul viisil kui võttes vastu abieluvararežiime reguleerivad ühised normid, mis peavad olema kõikide osalevate liikmesriikide jaoks ühesugused, et tagada kodanike jaoks õiguskindlus ja etteaimatavus. Seepärast oleksid liikmesriikide ühepoolsed meetmed selle eesmärgiga vastuolus. Selles valdkonnas on olemas Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi kaks rahvusvahelist konventsiooni: 17. juuli 1905. aasta konventsioon kollisiooninormide kohta, mis on seotud abielust tulenevate tagajärgedega abikaasade õigustele ja kohustustele nende omavahelistes suhetes ja varalistes suhetes, ning 14. märtsi 1978. aasta konventsioon abieluvararežiimide suhtes kohaldatava õiguse kohta. Ainult kolm liikmesriiki on need ratifitseerinud ja need ei paku lahendusi käesoleva ettepanekuga reguleeritud probleemidega tegelemiseks vajalikus ulatuses, nagu selgus mõjuhindangust ja avaliku arutelu käigus. Arvestades liidu kodanike kogetavate probleemide laadi ja ulatust on ettepaneku eesmärke võimalik saavutada ainult liidu tasandil.

3.3. Proportsionaalsuse põhimõte

Ettepanek on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas, kuna ta piirdub rangelt eesmärkide saavutamiseks vajalikuga. Selle eesmärk ei ole ühtlustada liikmesriikides abieluvararežiime käsitlevat materiaalõigust ja see ei mõjuta abikaasade varasuhte lõpetamise maksustamisel liikmesriikides kehtivat korda. Ettepanekuga ei kaasne kodanikele finants- ega halduskoormust. Ettepanekuga kaasneb ainult väga piiratud määral lisakohustusi asjaomastele riiklikele ametiasutustele.

3.4. Mõju põhiõigustele

Vastavalt Euroopa Liidu strateegiale põhiõiguste harta rakendamiseks¹¹ kontrollis komisjon, et ettepanekus järgitaks hartas loetletud õigusi.

¹¹ Komisjoni teatis, KOM(2010) 573, 19.10.2010.

Sellega ei kahjustata õigust era- ja perekonnaelu austamisele ega õigust abielluda ja luua perekond nende õiguste kasutamist reguleerivate siseriiklike õigusaktide kohaselt, nagu see on ette nähtud vastavalt harta artiklites 7 ja 9.

Harta artiklis 17 osutatud õigust omandile toetatakse. Etteaimatavus abikaasade kogu vara suhtes kohaldatava õiguse küsimuses võimaldab abikaasadel oma omandiõigusi paremini kasutada.

Komisjon on samuti kontrollinud, et ettepanek vastab harta artiklile 9, milles on sätestatud õigus abielluda ja õigus luua perekond kooskõlas riiklike seadustega, ning harta artiklile 21, millega keelatakse igasugune diskrimineerimine.

Ettepanekuga parandatakse õiguskaitse kättesaadavust kodanike, eelkõige abielupaaride jaoks liidus. Asjaomaste sätetega hõlbustatakse harta artikli 47 rakendamist, mis käsitleb õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele. Sätestades kohtualluvuse kindlaksmääramiseks objektiivsed kriteeriumid hoitakse ära paralleelsed menetlused ja aktiivsema poole katsed ennetada teist poolt, andes asja menetlusse oma valitud kohtusse.

3.5. Õigusakti valik

Selleks et tagada õiguskindlus ja etteaimatavus, on vaja selgeid ja ühtseid norme, mida on sobivaim kehtestada määruse vormis. Kavandatavad normid, mis käsitlevad kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste vaba ringlemist, on üksikasjalikud ja täpsed ning ei vaja ülevõtmist siseriiklikku õigusse. Õiguskindlust ja etteaimatavust ei oleks võimalik saavutada, kui liikmesriikidel oleks eeskirjade rakendamisel valikuvabadus.

4. MÕJU EELARVELE, LIHTSUSTAMINE JA KOOSKÕLA EUROOPA LIIDU MUUDE TEGEVUSPÕHIMÕTETEGA

4.1. Mõju eelarvele

Ettepanek ei mõjuta Euroopa Liidu eelarvet.

4.2. Lihtsustamine

Kohtualluvust käsitlevate normide ühtlustamine lihtsustab oluliselt menetlusi, võimaldades määrata ühiste eeskirjade alusel kindlaks kohtu, kes on pädev menetlema abieluvararežiimi käsitlevat asja. Laiendades nende kohtute pädevust, kes menetlevad kehtivate liidu õigusakti kohaselt lahutus-, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamise asju või ühe abikaasa surma järel pärimisasju, nende menetlustega seotud abieluvararežiimi käsitlevatele menetlustele, antakse kodanikele võimalus menetleda kõiki oma olukorraga seotud küsimusi ühes ja samas kohtus.

Kollisiooninormide ühtlustamine lihtsustab märkimisväärselt menetlusi, sest kohaldatav õigus määratakse kindlaks üheainsa õigusnormide kogumi alusel, mis asendab osalevate liikmesriikide senised siseriiklikud kollisiooninormid.

Samuti hõlbustavad kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevad ettepaneku sätted kodanike liikumist liikmesriikide vahel.

4.3. Kooskõla Euroopa Liidu muude poliitikavaldkondadega

Käesolev ettepanek on seotud komisjoni käivitatud algatusega kaotada takistused, millega ELi kodanikud kokku puutuvad, kui nad kasutavad igapäevaelus õigusi, mis EL on neile andnud, nagu väljendatud eespool nimetatud 2010. aasta aruandes liidu kodakondsuse kohta.

5. MÄRKUSED ARTIKLITE KOHTA

5.1. I peatükk. Kohaldamisala ja mõisted

Artikkel 1

Abieluvararežiimi mõistet tuleb tõlgendada iseseisvalt ja see peab hõlmama nii abikaasade vara igapäevast valitsemist kui ka lahkuminekust või ühe abikaasa surmast tingitud varasuhte lõppemist.

Tulevase õigusaktiga hõlmataivate valdkondade kindlaksmääramisel tundus parima lahendusena koostada ammendav loetelu valdkondadest, mis jäävad määruse kohaldamisalast välja. Määruse kohaldamisalast on jäetud välja juba kehtivates liidu määrustes käsitletud valdkonnad, nagu ülalpidamiskohused¹², eelkõige abikaasade vahel, ning pärimisõigusega seotud küsimused¹³.

Määrus ei mõjuta abielu eksisteerimist ega kehtivust siseriikliku õiguse alusel ega ühes liikmesriigis sõlmitud abielu tunnustamist teises liikmesriigis. Samuti ei mõjuta see sotsiaalkindlustust ega õigust saada pensioni juhul, kui abielu lahutatakse.

Määrus ei käsitle varaga seotud asjaõiguste olemust, asjade ja õiguste liigitust ega nimetatud õiguste omajate eelisõiguste kindlaksmääramist.

Määruse kohaldamisalast on jäetud välja ka kinnistusraamatusse kande tegemise nõue ja sellise kande tegemise või tegemata jätmise tagajärjed.

Artikkel 3

Ühtsuse ning arusaadavuse ja ühetaolise kohaldamise hõlbustamise eesmärgil on teatavad mõistete määratlused käesolevas määruses samad nagu muudes juba kehtivates ELi õigusaktides.

Kohtu mõiste on ettepanekus määratletud selliselt, et see hõlmab ametiasutused ja õiguselukutse esindajad (nt notarid), kes täidavad kohtuülesandeid või tegutsevad kohtu delegeeritud volituste alusel nii, et nende otsuseid saab samastada tunnustamise ja täitmise seisukohast kohtuotsustega muus kui otsuse teinud liikmesriigis.

5.2. II peatükk. Kohtualluvus

Abieluvararežiime käsitlevad kohtumenetlused on sageli tingitud vara jagamisest kooselu lõppemisel (ühe abikaasa surma, lahutuse, abikaasade lahuselu või abielu tühistamise korral).

Määruse eesmärk ongi võimaldada kodanikel menetleda mitmesuguseid seotud küsimusi ühe ja sama liikmesriigi kohtus. Seda eesmärki silmas pidades on määrus koostatud selliselt, et tagada abielust tulenevate varaliste tagajärgede menetlemiseks pädevate kohtute kindlaksmääramise sätete kooskõla liidu muude õigusaktidega ja eelkõige, et koondada vararežiimi puhul kohtualluvus samasse liikmesriiki, kelle kohtud menetlevad abikaasa pärimisasja või abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist.

Artikkel 4

Tagamaks, et ühe abikaasa surma korral saaks pädev kohus menetleda mitte üksnes surnud abikaasa vara pärimist, vaid ka abieluvararežiimi lõpetamist, nähakse selle artikliga ette, et kohus,

¹² Reguleeritud määrusega (EÜ) nr 4/2009, ELT L 7, 10.1.2009, lk 1.

¹³ Reguleeritud määrusega (EL) nr 650/2012, ELT L 201, 27.7.2012, lk 107.

kes on pädev menetlema pärimisasju kooskõlas määrusega (EL) nr 650/2012, peaks saama ka pärimisasjaga seotud abieluvararežiimi lõpetamise üle otsustamise pädevuse.

Artikkel 5

Sarnaselt peaks kohus, kes on pädev menetlema lahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise asju määruse (EÜ) nr 2201/2003 alusel, menetlema abikaasade nõusoleku korral teatavates astmetes ka asjaomasest lahutusest, lahuselust või abielu kehtetuks tunnistamise asjast tulenevat abieluvararežiimi lõpetamist.

Artiklid 6 ja 7

Artiklis 6 sätestatakse kohtualluvuse määramise eeskirjad olukorras, kui abieluvararežiimi küsimused ei ole seotud pärimismenetlusega ega abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise menetlusega (näiteks siis, kui abikaasad soovivad muuta abieluvararežiimi). Tähtsuse järjekorras esitatud seonduvate tegurite nimekirja abil saaks kindlaks määrata liikmesriigi, kelle kohtud on pädevad menetlema neid abielurežiimiga seotud asju.

Kriteeriumidena on välja pakutud eelkõige abikaasade ühist alalist elukohta, viimast ühist alalist elukohta, kui üks abikaasadest seal veel elab, või kostja alalist elukohta. Tegemist on väga laialt levinud kriteeriumidega, mis langevad sageli kokku abikaasade vara asukohaga. Viimane kriteerium on abikaasade ühine kodakondsus.

Sellistel juhtudel võimaldaks artikkel 7 etteaimatavuse ja abikaasade valikuvabaduse parandamiseks abikaasadel kokku leppida, et nende abieluvararežiimiga seonduvaid asju peaks menetlema selle liikmesriigi kohtud, mille õigust abieluvararežiimi suhtes kohaldatakse, või abielu sõlmimise liikmesriigi kohtud.

Artikkel 9

Erandkorras võib pädeva liikmesriigi kohus siiski sellisest pädevusest loobuda, kui nimetatud riigi õiguses kõnealust abielu ei tunnustata. Et tagada sellisel juhul abikaasadele õiguskaitse kättesaadavus, võivad abikaasad kokku leppida, et asja menetlevad selle liikmesriigi kohtud, mille õigust abieluvararežiimi suhtes kohaldatakse, või abielu sõlmimise liikmesriigi kohtud. Vastasel juhul määratakse pädev kohus kindlaks artiklis 6 sätestatud kriteeriumide alusel.

Artikkel 10

Kui eelmiste artiklite kohaldamine ei näita ühegi liikmesriigi kohtu pädevust, tagatakse selle artikliga abikaasadele ja kolmandatele huvitatud isikutele õiguskaitse kättesaadavus selle liikmesriigi kohtutes, kus ühele või mõlemale abikaasale kuulub kinnisvara. Sellistel juhtudel saab kohus teha otsuse üksnes selles liikmesriigis asuva kinnisvara asjus.

5.3. III peatükk. Kohaldatav õigus

Artikkel 20

Abieluvararežiimi käsitleva asja suhtes kohaldatav õigus võib olla nii liikmesriigi õigus kui ka kolmanda riigi õigus.

Artikkel 21

Määruses kasutatakse ühtset süsteemi: abikaasade kogu vara suhtes kohaldatakse selle laadist (kinnis- või vallasvara) ja asukohast olenemata ühte ja sama õigust – abieluvararežiimi suhtes kohaldatavat õigust.

Kinnisvaral on abikaasade vara hulgas eriline koht ja üheks võimaluseks on selle suhtes kohaldada selle riigi õigust, kus see asub (*lex rei sitae*), mis tähendaks abikaasade abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse puhul teataval määral segaolukorra lubamist. Selline lahendus võib aga osutuda probleemseks, eelkõige abielurežiimi lõpetamise ajal, sest toob endaga kaasa abieluvararežiimi ühtsuse ebasoovitava katkemise (samal ajal kui kohustuste suhtes kohaldataks ühtset süsteemi) ning eri õiguste kohaldamise abieluvararežiimi alla kuuluva vara suhtes. Määrusega nähakse ka ette, et abieluvararežiimi suhtes kohaldatavat õigust kohaldatakse abikaasade kogu vara, nii vallas- kui ka kinnisvara suhtes sõltumata selle asukohast ja sellest, kas kohaldatava õiguse on valinud abikaasad või on see valiku puudumise korral kindlaks määratud muude sätete alusel.

Artikkel 22

Konsultatsioonide käigus jõuti üksmeelele selles, et pooltele tuleks vara haldamise lihtsustamiseks jätta abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel teatav vabadus. Seda valikuvõimalust tuleks täpselt reguleerida, et enneta sellise õiguse valimist, millel ei ole seost paari tegeliku olukorra või selle kujunemisega: valida tuleb seega selle riigi õigus, kus asub praegustest või tulevastest abikaasadest ühe või nende mõlema alaline elukoht, või mille kodakondsus neist ühel või mõlemal on.

Lisaks sellele, et abikaasadele on jäetud võimalus valida kohaldatav õigus abiellumise ajal, on neile selle artikliga antud see võimalus ka abielus olles. Samuti on abikaasadel, kes on valinud kohaldatava õiguse abiellumise ajal, võimalik seda hiljem muuta ja valida muu õigus. Kui abikaasad otsustavad muuta oma abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õigust, saavad nad valida ainult nende õiguste vahel, mis olid valitavad nende abielu sõlmimise ajal.

Valitud kohaldatavat õigust saab muuta vaid vabatahtlikult. Õiguskindlusetuse ärahoidmiseks ei nähta määrusega ette automaatset kohaldatava õiguse muutmist, ilma et pooled oleksid selleks soovi avaldanud või ilma et neid oleks sellest teavitatud.

Et välistada abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse muutmisel abikaasade jaoks ebasoovitavaid tagajärjed, jõustuvad sellised muutused üksnes edasiulatuvalt, välja arvatud juhul, kui pooled sõnaselgelt tagasiulatuvas kasuks otsustavad.

Samuti on tagatud kolmandate isikute õiguste kaitse abikaasade abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse võimaliku muutmise eest: määrusega nähakse ette, et abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse tagasiulatuva muutmise mõju ei tohi kolmandate isikute õigusi kahjustada.

Artiklid 23–25

Nende sätetega nähakse ette menetlusreeglid, mida abikaasad peavad abieluvaralepingu kaudu kohaldatava õiguse valimiseks ja abieluvararežiimi kokkuleppimiseks järgima.

Artikkel 26

Juhuks kui abikaasad abieluvararežiimi suhtes kohaldatavat õigust ei vali, on oluline, et liikmesriikides oleks olemas ühised eeskirjad, milles lähtudes kindlaks määrata, millist õigust tuleb kohaldada juhul, kui abikaasad ei ole ise valikut teinud. Tähtsuse järjekorras esitatud ühendavate

tegurite loetelu võimaldaks määrata kindlaks kohaldatava õiguse, mis tagaks seeläbi etteaimatavuse nii abikaasade kui ka kolmandate isikute jaoks. Nende kriteeriumite eesmärk on võtta arvesse abielupaari tegelikku olukorda, eelkõige esimest ühist alalist elukohta, ja vajadust tõrgeteta kindlaks määrata oma abieluvararežiimi suhtes kohaldatav õigus. Siiski võib üks abikaasadest erandkorras kohtult taotleda, et kohaldada tuleks selle liikmesriigi õigust, kus asus abikaasade viimane ühine alaline elukoht.

Artiklid 27 ja 28

Määruses loetletakse teatud valdkonnad, mida reguleeriks abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õigusega. Need valdkonnad hõlmavad vara jagamist ja abieluvararežiimi mõju abikaasa ja kolmanda isiku vahelistele suhetele. Kolmandate isikute õiguste kaitsmiseks nähakse määrusega siiski ette, et abikaasa ei saa kohaldatavat õigust kolmanda isiku vastu vaidluses kasutada, v.a juhul, kui kolmas isik oli abieluvararežiimi suhtes kohaldatavast õigusest teadlik või oleks pidanud sellest teadlik olema. Määruses täpsustatakse olukorrad, mille puhul eeldatakse, et kolmas isik oli abieluvararežiimi suhtes kohaldatavast õigusest teadlik või oleks pidanud sellest teadlik olema.

Artikkel 30

Selleks et võtta arvesse siseriiklikke pere eluaseme kaitset käsitlevaid sätteid, antakse selles artiklis võimalus jätta välisriigi õigus kohaldamata, eelistades oma riigi õigust. Seega pere eluaseme kaitse tagamiseks võib liikmesriik, mille territooriumil asjakohane eluase asub, kohaldada oma siseriiklikke õigusnorme, et tagada pere eluaseme kaitse. Erandkorras võib riik kohaldada oma siseriiklikku õigust mis tahes tema territooriumil elava isiku suhtes, eelistades seda õigust tavaliselt kohaldatavale õigusele või asjaomase isiku muus liikmesriigis sõlmitud abieluvaralepingu suhtes kohaldatavale õigusele.

5.4. IV peatükk. Tunnustamine, täidetavus ja täitmine

Ettepanekuga nähakse ette abieluvararežiimi käsitlevate otsuste, ametlike dokumentide ja kohtulike kokkulepete vaba ringlemine. Tegemist on vastastikuse tunnustamisega, mis põhineb liidus liikmesriikide lõimumisest tuleneval vastastikusel usaldusel.

Vaba ringlemine väljendub muust liikmesriigist pärit otsuste, ametlike dokumentide ja kohtulike kokkulepete tunnustamise ja täitmise ühtse menetluse kujul. See menetlus asendab praegu liikmesriikides kehtivad siseriiklikud menetlused. Tunnustamata jätmise ja otsuse täitmisest keeldumise põhjuseid on liidu tasandil ühtlustatud ja need on viidud miinimumini. Nendega asendatakse mitmesugused, sageli laiema ulatusega põhjused, mis praegu liikmesriikides kehtivad.

Otsused

Otsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevad ettepaneku sätted on kooskõlas pärimisasju käsitleva määruse nr 650/2012 vastavate sätetega. Sellepärast on osutatud asjaomases määruses sätestatud välisriigi kohtuotsuste täidetavaks tunnustamise menetlusele. See tähendab, et ühe liikmesriigi kõiki otsuseid tunnustatakse teises liikmesriigis ilma erimenetluseta ja et otsuse täitmiseks teises liikmesriigis peaks taotleja järgima otsuse täitmise riigis ühtset menetlust, millega see täidetavaks tunnustatakse. Menetlus on ühepoolne ja piirdub esimeses staadiumis dokumentide kontrollimisega. Alles hilisemas staadiumis uurib kohtunik võimalikke keeldumise põhjuseid, juhul kui kostja esitab vastuväite. Nii tagatakse kostja õiguste piisav kaitse.

Praeguse olukorra taustal kujutavad need sätted endast olulist edasiminekut. Otsuste tunnustamine ja täitmine on praegu liikmesriikides reguleeritud siseriiklikult või kahepoolsete lepingutega, mis teatavad riigid on omavahel sõlminud. Seetõttu varieeruvad liikmesriigiti nii menetlused, täidetavaks tunnistamiseks nõutavad dokumendid kui ka välisriigis tehtud otsuse täitmisest keeldumise põhjused.

Nagu eespool selgitatud, on käesolev määrus esimene abieluvararežiime käsitlev meede, olles seotud perekonnaõigusega (vt punkt 3.1). Arvestades erilist olukorda, kasutatakse kohtuotsuste vaba ringlemise puhul välisriigi kohtuotsuste täidetavaks tunnistamise menetlust. Pärast käesoleva määruse sätete hindamist ning abieluvararežiimide valdkonnas tehtava õigusosalase koostöö piisavat arengut, eelkõige Brüssel IIa määrusega seotud valdkondades, võib hilisemas staadiumis kaaluda muude valdkondade eeskujul ka vahemenetluste (välisriigi kohtuotsuste täidetavaks tunnistamise menetluse) kaotamist¹⁴.

Ametlikud dokumendid, mille on koostanud ametiasutused, kes täidavad ülesandeid delegeerimise korras vastavalt käesoleva määruse artiklis 3 sätestatud kohtu määratlusele, samastatakse otsustega ja seega kehtivad nende suhtes selle peatükiga ette nähtud tunnustamise ja täitmise sätted.

Ametlikud dokumendid

Arvestades ametlike dokumentide praktilist olulisust abieluvararežiimide puhul ja selleks, et tagada käesoleva määruse kooskõla liidu muude õigusaktidega, tuleb kavandatud määrusega sätestada nende vastuvõetavus, tagamaks nende vaba ringlemine.

Selline vastuvõetavus tähendab, et registreeritud dokumendil on nii sisu kui ka sellesse tehtud kannete poolest sama tõendusjõud ja seda loetakse sama autentseks ja sel on sama täidetavuse jõud kui selle välja andnud riigis.

2016/0059 (CNS)

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS

kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta abieluvararežiime käsitlevates asjades

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 81 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

¹⁴

Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT L 338, 23.12.2003).

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust¹⁵,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹⁶,

toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liit on seadnud eesmärgiks säilitada ja arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala, kus on tagatud isikute vaba liikumine. Sellise ala järkjärguliseks loomiseks peab liit piiriülese toimega tsiviilasjade osas tehtava õiguslase koostöö raames võtma meetmeid, eelkõige kui see on vajalik siseturu nõuetekohaseks toimimiseks.
- (2) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõike 2 punkti c kohaselt võivad nimetatud meetmed hõlmata meetmeid, mille eesmärk on tagada liikmesriikide rahvusvahelise eraõiguse normide ja kohtualluvust reguleerivate normide kokkusobivus.
- (3) 15. ja 16. oktoobril 1999 Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kinnitati, et kohtuotsuste ja õigusasutuste muude otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte on tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö nurgakivi, ning kutsuti nõukogu ja komisjoni üles võtma vastu meetmete programmi nimetatud põhimõtte rakendamiseks.
- (4) 30. novembril 2000 võtsid komisjon ja nõukogu vastu ühise meetmeprogrammi kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades¹⁷. Selles programmis on määratud kindlaks kollisiooninormide ühtlustamisega seotud meetmed kui meetmed, mis hõlbustavad otsuste vastastikust tunnustamist, ning nähtud ette õigusakti koostamine abieluvararežiime käsitlevate asjade kohta.
- (5) Brüsselis 4.–5. novembril 2004 kokku tulnud Euroopa Ülemkogu võttis vastu uue programmi pealkirjaga „Haagi programm: vabaduse, turvalisuse ja õiguse tugevdamine Euroopa Liidus”¹⁸. Selles programmis kutsus nõukogu komisjoni üles võtma vastu roheline raamatu kollisiooninormide kohta abieluvara käsitlevates asjades, sealhulgas kohtualluvuse ja vastastikuse tunnustamise küsimustes. Programmis rõhutati samuti vajadust võtta selles valdkonnas vastu õigusakt.
- (6) Komisjon võttis 17. juulil 2006 vastu roheline raamatu kollisiooninormide kohta abieluvara käsitlevates asjades, sealhulgas kohtualluvuse ja vastastikuse tunnustamise küsimustes¹⁹. Rohelise raamatuga alustati laiaulatuslikku arutelu kõikide probleemide üle, millega puutuvad Euroopas kokku paarid ühisvara jagamisel, ning õiguskaitsevahendite üle, millega oleks võimalik neid probleeme lahendada.
- (7) Euroopa Ülemkogu võttis 10.–11. detsembril 2009 Brüsselis toimunud kohtumisel vastu uue mitmeaastase programmi „Stockholmi programm – avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitsel”²⁰. Selles programmis leidis Euroopa Ülemkogu, et vastastikust tunnustamist tuleks laiendada valdkondadele, mida see veel ei hõlma, kuid mis on igapäevaelus äärmiselt olulised, nagu näiteks abieluvaraga seotud õigused, võttes samas

¹⁵ ELT C [...], [...], lk [...].

¹⁶ ELT C [...], [...], lk [...].

¹⁷ EÜT C 12, 15.1.2001, lk 1.

¹⁸ ELT L 53, 3.3.2005, lk 1.

¹⁹ KOM(2006) 400

²⁰ ELT L 115, 4.5.2010, lk 1.

arvesse liikmesriikide õigussüsteeme, sealhulgas avalikku korda (*ordre public*), ning siseriiklikke traditsioone kõnealuses valdkonnas.

- (8) Oma 27. oktoobri 2010. aasta teatises „2010. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta: ELi kodanike õigusi piiravate takistuste kõrvaldamine”²¹ teatas komisjon, et ta võtab vastu ettepaneku õigusakti kohta, mis võimaldab kõrvaldada takistused isikute vabalt liikumiselt, eelkõige probleemid, millega puutuvad kokku paarid oma vara valitsemisel või jagamisel.
- (9) 16. märtsil 2011 tegi Euroopa Komisjoni ettepaneku²² võtta vastu nõukogu määrus kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta abieluvararežiime käsitlevates asjades ning ettepaneku²³ võtta vastu nõukogu määrus kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades.
- (10) Nõukogu järeldas 3. detsembril 2015 toimunud kohtumisel, et abieluvararežiime ja registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevate ettepanekute vastuvõtmise suhtes ei jõutud üksmeelele ning seetõttu ei ole selles valdkonnas liidus tervikuna võimalik koostöö eesmärgi mõistliku aja jooksul saavutada.
- (11) 2015. aasta detsembrist kuni 2016. aasta veebruarini saatsid Rootsi, Belgia, Kreeka, Horvaatia, Sloveenia, Hispaania, Prantsusmaa, Portugal, Itaalia, Malta, Luksemburg, Saksamaa, Tšehhi Vabariik, Madalmaad, Austria, Bulgaaria ja Soome komisjonile taotlused, milles kinnitasid, et soovivad teha üksteisega tõhustatud koostööd rahvusvaheliste paaride abieluvararežiimide valdkonnas, täpsemalt abieluvararežiime käsitlevates asjades kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas, samuti registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas, ning palusid komisjonil esitada nõukogule vastavasisuline ettepanek.
- (12) [...] võttis nõukogu vastu otsuse [...], millega antakse luba tõhustatud koostööks kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas rahvusvaheliste paaride varalisi suhteid käsitlevates asjades, mis hõlmavad nii abieluvararežiime kui ka registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi.
- (13) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 328 lõikega 1 on ette nähtud, et kui seatakse sisse tõhustatud koostöö, on see avatud kõikidele liikmesriikidele, eeldusel et nad vastavad koostööd lubavas otsuses seatud osalemistingimustele. Koostöö on liikmesriikidele avatud ka mis tahes muul ajal, eeldusel et peale nimetatud tingimuste täidetakse koostöö raames juba vastuvõetud õigusaktide nõudeid. Komisjon ja tõhustatud koostöös osalevad liikmesriigid tagavad, et nad toetavad võimalikult paljude liikmesriikide osalemist. Käesolev määrus peaks olema tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav üksnes osalevates liikmesriikides kooskõlas aluslepingutega.
- (14) Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 81 tuleks käesolevat määrust kohaldada piiriülese mõjuga abieluvararežiimide suhtes.
- (15) Selleks et tagada rahvusvahelistele paaridele õiguskindlus küsimustes, mis on seotud nende varaga, ja pakkuda neile teatavat etteaimatavust, tuleks koondada kõik abieluvararežiimide suhtes kohaldatavad normid ühte õigusakti.

²¹ KOM(2010) 603

²² KOM(2011) 126.

²³ KOM(2011) 127.

- (16) Nende eesmärkide saavutamiseks peaks käesolev määrus koondama sätted, milles käsitletakse kohtualluvust, kohaldatavat õigust, tunnustamist ja olenevalt juhtumist otsuste, ametlike dokumentide ja kohtulike kokkulepete heakskiitmist, täidetavust ja täitmist.
- (17) Käesolevas määruses ei määratleta mõistet „abielu”, mis on määratletud liikmesriikide õiguses.
- (18) Käesoleva määruse kohaldamisala peaks hõlmama kõiki abieluvararežiimide tsiviilõiguslikke aspekte, hõlmates nii abieluvara igapäevast valitsemist kui ka varasuhte lõppemist paari lahkuminekuga või ühe abikaasa surma korral. Käesolevas määruses tuleks mõistet „abieluvararežiim” käsitada iseseisva mõistena ning see peaks hõlmama lisaks eeskirjadele, mille täitmisest ei või abikaasad kõrvale kalduda, ka kõiki valikulisi eeskirju, mille kohaldamisega võivad abikaasad kohaldatava õiguse alusel nõustuda, ning samuti kohaldatava õiguse kohaseid standardeeskirju. See hõlmab lisaks teatavates riiklikes õigussüsteemides abielu korral konkreetset ja eranditult ette nähtud abieluvararežiimidele ka kõiki varalisi suhteid, mis abikaasadel on omavahel või seoses kolmandate isikutega ning mis tulenevad otseselt abielusuhtest või selle lõppemisest.
- (19) Selguse huvides tuleks mitmed küsimused, mida võib seostada abieluvararežiime käsitlevate asjadega, sõnaselgelt käesoleva määruse kohaldamisalast välja jätta.
- (20) Sellest tulenevalt ei peaks käesolev määrus olema kohaldatav abikaasade üldise õigus- ja teovõime küsimuste suhtes; nimetatud väljajätmine ei peaks siiski hõlmama ühe või mõlema abikaasa konkreetseid volitusi ja õigusi seoses varaga, mis neil on nende endi vahel või kolmandate isikute suhtes, sest need volitused ja õigused peaksid kuuluma käesoleva määruse kohaldamisalasse.
- (21) Määrust ei tuleks kohaldada muude eelküsimumuste suhtes, nagu abielu eksisteerimine, kehtivus või tunnustamine, mille suhtes kohaldatakse jätkuvalt liikmesriikide õigust, sealhulgas nende rahvusvahelise eraõiguse norme.
- (22) Kuna abikaasade vahelised ülalpidamiskohustused on reguleeritud 18. detsembri 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes²⁴, tuleks need käesoleva määruse kohaldamisalast välja jätta, nagu tuleks kohaldamisalast välja jätta ka surnud abikaasa vara pärimisega seotud küsimused, mis on hõlmatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist²⁵.
- (23) Küsimused, mis käsitlevad õigust kanda abikaasade vahel üle või kohandada abielu jooksul omandatud vanadus- või invaliiduspensionide õigusi, millest ei ole saadud pensionitulu abielu jooksul, olenemata nende õiguste laadist, ja peaksid käesoleva määruse kohaldamisalast välja jääma, võttes arvesse konkreetseid liikmesriikides kehtivaid süsteeme. Seda erandit tuleks siiski tõlgendada rangelt viisil. Seega peaks käesolev määrus reguleerima eelkõige pensionivarade klassifitseerimise küsimust, ühele abikaasale abielu jooksul juba makstud summade küsimust ning küsimust seoses võimaliku hüvitisega, mis makstaks, kui pensioniõigused kuuluvad ühise vara hulka.
- (24) Käesolev määrus peaks võimaldama abieluvararežiimist tuleneva kinnisasja- või vallasasjaõiguse tekkimise või sellise õiguse ülemineku abieluvararežiimi suhtes

²⁴ ELT L 7, 10.1.2009, lk 1.

²⁵ ELT L 201, 27.7.2012, lk 107.

kohaldatava õiguse kohaselt. See ei tohiks siiski mõjutada mõne liikmesriigi õiguses tuntud piiratud hulga asjaõiguste loetelu (*numerus clausus*). Liikmesriigilt ei tuleks nõuda selles liikmesriigis asuva varaga seotud asjaõiguse tunnustamist, kui tema õiguses sellist asjaõigust ei tunta.

- (25) Selleks aga, et võimaldada abikaasadel kasutada teises liikmesriigis õigusi, mis on neile abieluvararežiimist tulenevalt tekkinud või üle läinud, peaks käesolev määrus nägema ette vastavas liikmesriigis tundmatu asjaõiguse kohandamise vastavalt selle teise liikmesriigi õiguses ette nähtud kõige lähemale samaväärsele asjaõigusele. Sellise kohandamise puhul tuleks arvesse võtta vastava asjaõigusega taotletavaid eesmärke ja huvisid ning selle mõju. Kõige lähema samaväärse riigis kehtiva asjaõiguse kindlakstegemiseks võib võtta ühendust selle riigi asutuse või pädeva isikuga, kelle õigus oli abieluvararežiimi suhtes kohaldatav, et saada täiendavat teavet konkreetse asjaõiguse olemuse ja toime kohta. Selleks võiks kasutada tsiviil- ja kaubandusasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas olemasolevaid võrgustikke ning muid kättesaadavaid vahendeid, mis aitavad välisriigi õigusest aru saada.
- (26) Käesoleva määrusega sõnaselgelt ette nähtud tundmatute asjaõiguste kohandamine ei tohiks välistada käesoleva määruse kohaldamisel muid kohandamise vorme.
- (27) Kinnis- või vallasasjaõiguse registreerimise nõuded tuleks käesoleva määruse kohaldamisalast välja jätta. Seega tuleks registreerimise viis ja õiguslikud tingimused ning asutused, nagu kinnistusametid või notarid, kes vastutavad selle kontrollimise eest, et kõik nõuded on täidetud ning et esitatud või koostatud dokumendid on piisavad ja sisaldavad vajalikku teavet, määrata kindlaks registrit pidava liikmesriigi õigusega (kinnisasja puhul selle asukohariigi õigusega). Eelkõige võivad asutused kontrollida, kas abikaasa õigus registreerimiseks esitatud dokumendis nimetatud varale on õigus, mis on sellisena registrisse kantud või muul viisil näidatud kooskõlas selle liikmesriigi õigusega, kus registrit peetakse. Dokumentide dubleerimise vältimiseks peaksid registreerivad asutused aktsepteerima selliseid teise liikmesriigi pädevate asutuste koostatud dokumente, mille ringlemine on käesolevas määruses sätestatud. See ei tohiks välistada registreerimisega seotud asutuste võimalust paluda registreerimist taotleval isikul esitada sellist täiendavat teavet või selliseid täiendavaid dokumente, mis on nõutavad registrit pidava liikmesriigi õigusaktide alusel, näiteks tulude maksmisega seotud teave või dokumendid. Pädev asutus võib registreerimist taotlevat isikut teavitada sellest, kuidas puuduolevat teavet või dokumente saab esitada.
- (28) Õiguse registrisse kandmise mõju tuleks samuti käesoleva määruse kohaldamisalast välja jätta. Seega tuleks registrit pidava liikmesriigi õigusega kindlaks määrata eelkõige see, kas registreerimisel on näiteks deklaratiivne või konstitutiivne tagajärg. Seetõttu, kui näiteks kinnisasjaõiguse omandamiseks on vaja registreerimist registrit pidava liikmesriigi õiguse kohaselt, et tagada registrite *erga omnes* mõju või kaitsta õigustoimingut, tuleks sellise omandamise hetke reguleerida kõnealuse liikmesriigi õigusega.
- (29) Käesolevas määruses tuleks arvestada liikmesriikides abieluvararežiimiga seotud küsimuste lahendamisel kasutatavaid erinevaid süsteeme. Käesoleva määruse kohaldamisel tuleks mõistet „kohus” käsitada laias tähenduses, hõlmates mitte üksnes kohtuülesandeid täitvad kohtud ranges mõttes, vaid ka teatavate liikmesriikide notarid, kellel on teatud abieluvararežiime käsitlevates asjades kohtutega sarnased ülesanded, ning notarid ja õigusala esindajad, kes mõnes liikmesriigis täidavad teatavates abieluvararežiime käsitlevates asjades kohtuülesandeid neile kohtu poolt delegeeritud volituste alusel. Kõigi käesolevas määruses kehtestatud määratlusele vastavate kohtute suhtes peaks olema kohaldatavad selles määruses sätestatud kohtualluvuseeskirjad. Samas ei peaks mõiste

„kohus” hõlmama neid liikmesriigi asutusi, mis ei ole kohtuasutused, millel on siseriikliku õiguse kohaselt pädevus menetleda abieluvararežiime käsitlevaid asju, näiteks enamikus liikmesriikides notarid, kes tavapäraselt ei täida kohtuülesandeid.

- (30) Käesolev määrus peaks võimaldama kõigil notaritel, kellel on pädevus menetleda liikmesriikides abieluvararežiimiga käsitlevaid asju, seda pädevust rakendada. See, kas käesolevas määruses sätestatud kohtualluvuse eeskirjad on asjaomase liikmesriigi notarite jaoks siduvad või mitte, peaks sõltuma sellest, kas nad vastavad määruses määratletud mõistele „kohus”.
- (31) Liikmesriikide notarite poolt abieluvararežiime käsitlevates asjades välja antud dokumendid peaksid ringlema käesoleva määruse kohaselt. Kui notarid täidavad kohtuülesandeid, mille täitmine on neile kohtualluvuse eeskirjade kohaselt siduv, tuleks nende otsuste suhtes kohaldada tunnustamist, täidetavust ja täitmist käsitlevaid sätteid. Kui notarid ei täida kohtuülesandeid, ei ole kohtualluvuse eeskirjad nende suhtes siduvad ja nende välja antavate ametlike dokumentide suhtes peaks kohaldatama ametlikke dokumente käsitlevaid sätteid.
- (32) Selleks et arvestada paaride järjest suuremat liikuvust abielu vältel ja hõlbustada tõrgeteta õigusemõistmist, peaksid käesoleva määruse kohtualluvust käsitlevad sätted võimaldama kodanikel lasta erinevaid seotud menetlusi viia läbi sama liikmesriigi kohtutel. Selle saavutamiseks peaks käesoleva määrusega püüdma koondada pädevuse seoses abieluvararežiimiga liikmesriiki, kelle kohtute poole pöörduakse abikaasa pärimisasja või abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise küsimuses vastavalt kas määrusele (EL) nr 650/2012 või nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrusele (EÜ) 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000²⁶.
- (33) Käesolevas määruses tuleks sätestada, et kui abikaasa pärimisasjaga seotud menetlust viib läbi liikmesriigi kohus, kuhu on pöörduatud määruse (EL) nr 650/2012 kohaselt, on selle liikmesriigi kohtud pädevad lahendama selle pärimisasjaga seonduvaid abieluvararežiime käsitlevaid asju.
- (34) Sarnaselt peaks abieluvararežiime käsitlevaid asju, mis tulenevad seoses menetlustega liikmesriigi kohtus, kuhu on pöörduatud määruse (EÜ) nr 2201/2003 kohaselt abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise asjas, arutama selle liikmesriigi kohtud, välja arvatud juhul, kui pädevus käsitleda abielulahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist põhineb kohtualluvuse erijuhtudel. Sellistel juhtudel ei tohiks pädevuse koondamine olla lubatud ilma abikaasade kokkuleppeta.
- (35) Kui abieluvararežiime käsitlevad asjad ei ole seotud liikmesriigi kohtus menetlemisel oleva abikaasa pärimisasja või abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise küsimusega, tuleks käesolevas määruses sätestada pädevuse kindlaksmääramiseks astmestatud ühendavad tegurid, lähtudes esmalt abikaasade alalisest elukohast kohtu poole pöördumise ajal. Need ühendavad tegurid on sätestatud kodanike üha suuremat liikuvust arvestades ja selleks, et tagada tõelise ühendava teguri olemasolu abikaasade ja selle liikmesriigi vahel, mille õigust rakendatakse.
- (36) Õiguskindluse, etteaimatavuse ja poolte autonoomsuse suurendamiseks peaks käesolev määrus teatavatel tingimustel võimaldama pooltel sõlmida kohtualluvuse kokkulepe selle

²⁶

ELT L 338, 23.12.2003, lk 1.

liikmesriigi kohtute kasuks, mille õigus on kohaldatav, või abielu sõlmimise liikmesriigi kohtute kasuks.

- (37) Käesoleva määruse kohaldamise eesmärgil ja kõikide võimalike olukordade hõlmamiseks peaks abielu sõlmimise liikmesriik olema see liikmesriik, kelle asutus abielu sõlmis.
- (38) Liikmesriigi kohtud võivad otsustada, et riigi rahvusvahelise eraõiguse sätete alusel ei saa kõnealust abielu tunnistada abieluvararežiimiga seotud menetluste eesmärgil. Sellisel juhul võib erandkorras olla vajalik käesoleva määruse alusel pädevusest keelduda. Kohtud peavad tegutsema kiiresti ning asjaomasel pooltel peaks olema võimalus esitada asi kohtule mõnes teises liikmesriigis, mille puhul on olemas pädevust andev ühendav tegur, sõltumata kohtualluvuse aluste tähtsuse järjekorrast, austades samal ajal poolte autonoomsust. Kohtul, mille poole on pärast pädevusest keeldumist pöördutud ja mis ei ole abielu sõlmimise liikmesriigi kohus, võib samuti olla erandkorras vajalik samadel alustel pädevusest keelduda. Eri kohtualluvuseeskirjade kombinatsioon peaks siiski tagama, et pooltel on kõik võimalused pöörduda selle liikmesriigi kohtusse, kes tunnistab pädevust poolte abieluvararežiimi jõustamise eesmärgil.
- (39) Käesolev määrus ei peaks takistama pooltel lahendada abieluvararežiimiga seotud küsimust vastastikusel kokkuleppel kohtuväliselt, näiteks notari juures, nende valitud liikmesriigis, kui see on selle liikmesriigi õiguse kohaselt võimalik. See peaks olema võimalik ka juhul, kui abieluvararežiimi suhtes kohaldatav õigus ei ole kõnealuse liikmesriigi õigus.
- (40) Tagamaks et kõigi liikmesriikide kohtud võivad samadel alustel rakendada oma pädevust seoses abikaasade abieluvararežiimiga, tuleks käesoleva määrusega ammendavalt sätestada alused, millest lähtudes võib sellist pädevust kasutada.
- (41) Et parandada olukorda eelkõige kohtuliku arutamise mittevõimaldamise puhul, tuleks käesoleva määrusega ette näha *forum necessitatis*, mis võimaldab liikmesriigi kohtul erandjuhul teha otsuse abieluvararežiimi käsitlevas asjas, mis on tihedalt seotud mõne kolmanda riigiga. Sellise erandjuhtumiga võib olla tegemist siis, kui menetluse läbiviimine osutub asjaomases kolmandas riigis võimatuks, näiteks kodusõja tõttu, või kui abikaasalt ei saa mõistlikel põhjustel oodata, et ta selles riigis menetluse algataks või seda järgiks. *Forum necessitatis*'e põhimõttel rajanevat pädevust peaks saama teostada üksnes siis, kui vaidlus on piisavalt seotud selle liikmesriigiga, mille kohtusse pöörduti.
- (42) Sujuva õigusemõistmise huvides tuleks vältida vastandlike otsuste tegemist eri liikmesriikides. Selle tagamiseks peaks käesolevas määruses sätestama üldise menetluskorra, mis sarnaneb tsiviilasjades tehtavat koostööd käsitlevates muudes liidu õigusaktides kehtestatud korraga. Üks selline menetlusreegel on *lis pendens*'i reegel, mida kohaldatakse, kui samas abieluvararežiimiga seotud küsimuses pöördutakse eri liikmesriikide kohtutesse. Selle reegli alusel määratakse kindlaks, milline kohus peaks abieluvararežiimiga seotud küsimust menetlema hakkama.
- (43) Et kodanikud saaksid kasutada siseturu eeliseid täielikus õiguskindluses, peaks käesolev määrus võimaldama abikaasadel ette teada, millist õigust nende abieluvararežiimi suhtes kohaldatakse. Seetõttu tuleks kehtestada ühtlustatud kollisiooninormid, et hoida ära vastandlike lahendusi. Põhireegel peaks tagama, et abieluvararežiimi suhtes etteaimatav kohaldatav õigus on sellega kõige tihedamalt seotud õigus. Õiguskindluse huvides ja abieluvararežiimi käsitleva asja killustamise vältimiseks peaks abieluvararežiimi suhtes kohaldatav õigus reguleerima seda režiimi tervikuna, st olema kohaldatav kogu selle režiimiga hõlmatud vara suhtes, olenemata vara laadist ja sellest, kas vara asub teises liikmesriigis või kolmandas riigis.

- (44) Käesoleva määruse kohaselt kindlaks määratud õigust tuleks kohaldada isegi siis, kui tegemist ei ole liikmesriigi õigusega.
- (45) Selleks et hõlbustada abikaasadel oma vara valitsemist, tuleks käesoleva määrusega lubada neil valida oma abieluvararežiimi suhtes kohaldatav õigus sõltumata vara liigist või asukohast nende õiguste hulgast, millega abikaasadel on tugev seos kas nende alalise elukoha või kodakondsuse alusel. Selle valiku võib teha igal ajal: nii enne abiellumist, abielu sõlmimise ajal kui ka abielu kestel.
- (46) Selleks et tagada tehingute õiguskindlus ja hoida ära abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse muutmist ilma, et abikaasasid sellest teavitataks, ei saa abieluvararežiimi suhtes kohaldatavat õigust muuta ilma, et pooled oleksid sellist tahet sõnaselgelt väljendanud. Kohaldatava õiguse muutmist käsitleval abikaasade otsusel ei saa olla tagasiulatuvat jõudu, välja arvatud juhul, kui nad on seda selge sõnaga väljendanud. Ühelgi juhul ei tohi see kahjustada kolmandate isikute õigusi.
- (47) Tuleks kindlaks määrata kohaldatava õiguse valikut käsitleva kokkuleppe sisulist ja vormilist kehtivust reguleerivad eeskirjad, et abikaasadel oleks kergem teha teadlik valik ning et nende tahteavaldust austataks, eesmärgiga tagada õiguskindlus ning õiguskaitse parem kättesaadavus. Seoses vormilise kehtivusega tuleks kehtestada teatavad kaitsemeetmed tagamaks, et abikaasad on oma valiku tagajärgedest teadlikud. Miinimumnõudena tuleks kohaldatava õiguse valikut käsitlev kokkulepe sõlmida kirjalikult ning sellele peaks olema märgitud kuupäev ja alla kirjutanud mõlemad abikaasad. Kui aga selle liikmesriigi õigusega, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht nimetatud kokkuleppe sõlmimise ajal, nähakse ette täiendavad vormilise kehtivuse alased eeskirjad, tuleks järgida nimetatud eeskirju. Kui nimetatud kokkuleppe sõlmimise ajal on kummagi abikaasa alaline elukoht erinevas liikmesriigis, mille õigusega on ette nähtud erinevad vormilise kehtivuse alased eeskirjad, piisab vastavusest ühe nimetatud liikmesriigi vormilise kehtivuse alastele eeskirjadele. Kui nimetatud kokkuleppe sõlmimise ajal on ainult ühe abikaasa alaline elukoht liikmesriigis, mille õigusega on ette nähtud täiendavad vormilise kehtivuse alased eeskirjad, tuleb järgida nimetatud eeskirju.
- (48) Abieluvaraleping on abieluvara suhtes tehtav teatavat tüüpi korraldus, mille nõuetekohasus ja heakskiitmine on liikmesriigiti erinev. Selleks et abieluvaralepingu tulemusel omandatud abieluvaraga seotud õigused oleksid lihtsamini liikmesriikides aktsepteeritavad, tuleks kehtestada abieluvaralepingu vormilist ja sisulist kehtivust reguleerivad eeskirjad. Miinimumnõudena tuleks leping koostada kirjalikult ja dateerida ning sellele peaksid alla kirjutama mõlemad pooled. See leping peaks siiski vastama ka nendele täiendavatele vormilise kehtivuse nõuetele, mis on sätestatud käesoleva määruse kohaselt kindlaks määratud abieluvararežiimi suhtes kohaldatavas õiguses ning selle liikmesriigi õiguses, kus on abikaasade alaline elukoht. Käesoleva määruse alusel tuleks määrata kindlaks ka õigus, mis reguleerib abieluvaralepingu sisulist kehtivust.
- (49) Kui kohaldatavat õigust ei valita ning etteaimatavuse ja õiguskindluse nõudega arvestamiseks, võttes samal ajal arvesse paari tegelikku olukorda, tuleks käesoleva määrusega sätestada astmestatud ühendavatel teguritel põhinevad ühtlustatud kollisiooninormid, mille alusel määratakse kindlaks abikaasade kogu vara suhtes kohaldatav õigus. Esimeseks kriteeriumiks peaks olema abikaasade esimene ühine alaline elukoht kohe pärast abiellumist ning seejärel abikaasade ühine kodakondsus abiellumise ajal. Kui kumbki kriteerium ei ole täidetud või kui mitme kodakondsusega abikaasadel puudub esimene ühine alaline elukoht abielu sõlmimise ajal, tuleks kohaldada kolmanda kriteeriumina selle riigi õigust, millega abikaasad on ühiselt kõige tihedamalt seotud, võttes arvesse kõiki

asjaolusid, täpsustades ühtlasi, et arvesse tuleb võtta neid seoseid, mis olid abikaasadel abiellumise ajal.

- (50) Kui käesolevas määruses osutatakse kodakondsusele kui ühendavale tegurile, on küsimus selle kohta, kuidas kohelda mitme kodakondsusega isikut, eelkõige, mis jääb käesoleva määruse kohaldamisalast välja ning see küsimus peaks jääma liikmesriikide õiguse, sealhulgas, kui see on asjakohane, rahvusvaheliste konventsioonide otsustada, järgides seejuures täielikult Euroopa Liidu üldpõhimõtteid. Sellel kaalutlusel ei tohiks olla mõju käesoleva määruse kohaselt tehtud õiguse valiku kehtivusele.
- (51) Mis puudutab abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramist juhul, kui kohaldatavat õigust ei ole valitud ja abieluvaralepingu puudub, siis peaks liikmesriigi kohtuasutusel olema erandjuhul, kui abikaasad on kolinud oma alalise elukoha riiki pikaks ajaks, emma-kumma abikaasa taotlusel võimalik otsustada, et võib kohaldada kõnealuse riigi õigust, kui abikaasad on tuginenud sellele õigusele. Ühelgi juhul ei tohi see kahjustada kolmandate isikute õigusi.
- (52) Õigus, mis on määratud abieluvararežiimi suhtes kohaldatavaks, peaks reguleerima abieluvararežiimi alates ühe või mõlema abikaasa vara liigitamisest erinevatesse kategooriatesse abielu jooksul kuni abikaasade varasuhte lõpetamiseni. See peaks hõlmama abieluvararežiimist tulenevaid tagajärgi abikaasa ja kolmandate isikute vahelistele õigussuhetele. Abikaasa võib abieluvararežiimi suhtes kohaldatavat õigust kasutada kolmanda isiku suhtes selliste tagajärgede reguleerimiseks siiski üksnes siis, kui abikaasa ja kolmanda isiku vahelised õigussuhted tekivad ajal, mil kolmas isik oli teadlik või oleks pidanud olema teadlik selle õiguse kohaldamisest.
- (53) Avaliku huviga seotud kaalutlused, nagu liikmesriigi poliitilise, sotsiaalse või majandusliku korralduse kaitsmine, peaks õigustama seda, et liikmesriigi kohtutele ja muudele pädevatele asutustele antakse võimalus kohaldada erandjuhtudel erandeid, mis põhinevad üldist kehtivust omavatel sätetel. Seda arvestades peaks mõiste „üldist kehtivust omavad sätted” hõlmama kohustuslikku laadi norme, näiteks pere eluaseme kaitset käsitlevaid norme. See abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse kohaldamise erand nõuab aga ranget tõlgendamist, et säilitada kooskõla käesoleva määruse üldeesmärgiga.
- (54) Samuti peaks avaliku huviga seotud kaalutlustel olema liikmesriikide kohtutel ja teistel abieluvararežiime käsitlevate asjadega tegelevatel pädevatel asutustel õigus eirata erandkorras välisriigi õiguse teatavaid sätteid, kui vastaval konkreetsel juhul oleks nende sätete kohaldamine ilmselgelt vastuolus asjaomase liikmesriigi avaliku korraga (*ordre public*). Siiski ei tohiks kohtud ega teised pädevad asutused kohaldada avaliku korra kaalutlustel põhinevat erandit selleks, et vältida teise liikmesriigi õiguse kohaldamist või keelduda tunnustamast või, olenevalt juhtumist, vastu võtmast, või täitmast teises liikmesriigis tehtud otsust, ametlikku dokumenti või kohtulikku kokkulepet, kui see keeldumine oleks vastuolus Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga ning eriti selle artikliga 21 mittediskrimineerimise põhimõtte kohta.
- (55) Kuna mõnes riigis on kaks või enam õigussüsteemi või õigusnormide kogumit, mis reguleerivad käesolevas määruses käsitletavaid küsimusi, tuleks ette näha, mil määral käesoleva määruse sätteid kohaldatakse kõnealuste riikide eri territoriaalüksustes.
- (56) Arvestades et käesoleva määruse üldeesmärgiks on liikmesriikides abieluvararežiime käsitlevates asjades tehtud otsuste vastastikune tunnustamine, tuleks määrusega ette näha otsuste tunnustamist, täidetavust ja täitmist käsitlevad normid, mis sarnanevad tsiviilasjades

tehtava õigusosalase koostöö valdkonnas kehtestatud muudes liidu õigusaktides sätestatud normidega.

- (57) Käesoleva määrusega tuleks tagada abieluvararežiime käsitlevates asjades ametlike dokumentide heakskiitmine ja täidetavus kõigis liikmesriikides, et võtta arvesse erinevusi liikmesriikide abieluvararežiime käsitlevate asjade lahendamise süsteemides.
- (58) Ametlikul dokumendil peaks olema teises liikmesriigis sama tõendusjõud nagu dokumendi päritoluliikmesriigis või võimalikult samalaadne toime. Ametliku dokumendi tõendusjõu kindlaksmääramisel teises liikmesriigis või võimalikult samalaadse toime kindlaksmääramisel tuleks lähtuda sellest, milline on kõnealuse ametliku dokumendi tõendusjõu laad ja ulatus selle päritoluliikmesriigis. Seega sõltub ametliku dokumendi tõendusjõud teises liikmesriigis päritoluliikmesriigi õigusest.
- (59) Ametliku dokumendi „autentsus” peaks olema autonoomne mõiste, mis hõlmab selliseid küsimusi nagu dokumendi ehtsus, dokumendi suhtes kehtivad vorminõuded, dokumendi koostanud asutuse volitused ning menetlus, mille kohaselt dokument koostatakse. Autentsus peaks hõlmama samuti asjaomase asutuse poolt ametlikus dokumendis kajastatud faktilisi asjaolusid, näiteks asjaolu, et osutatud pooled ilmusid osutatud kuupäeval nimetatud asutusse ja tegid osutatud avaldused. Pool, kes soovib vaidlustada ametliku dokumendi autentsust, peaks pöörduma ametliku dokumendi päritoluliikmesriigi pädevasse kohtusse päritoluliikmesriigi õiguse alusel.
- (60) Mõistet „ametlikus dokumendis kajastatud õigustoimingud või õigussuhted” tuleks tõlgendada viitena ametlikus dokumendis sisalduvatele sisulistele aspektidele. Pool, kes soovib vaidlustada ametlikus dokumendis kajastatud õigustoimingut või õigussuhet, peaks pöörduma kohtusse, millel on pädevus vastavalt käesolevale määrusele ning kes peaks tegema otsuse vaidlustamise kohta kooskõlas abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õigusega.
- (61) Kui liikmesriigi kohtus toimivas menetluses tõstatatakse ametlikus dokumendis kajastatud õigustoimingute või õigussuhetega seotud küsimus eelküsimusena, peaks sellel kohtul olema pädevus kõnealuses küsimuses.
- (62) Vaidlustatud ametlikul dokumendil ei tohiks olla tõendusjõudu muus liikmesriigis kui päritoluliikmesriigis seni, kuni vaidlustamist menetletakse. Kui vaidlustamine puudutab üksnes ametlikus dokumendis kajastatud õigustoimingute või õigussuhetega seotud konkreetset küsimust, ei tohiks vaidlustatud ametlikul dokumendil olla tõendusjõudu muus liikmesriigis kui päritoluliikmesriik seoses vaidlustatud küsimusega niikaua, kuni vaidlustamist menetletakse. Ametlik dokument, mis on tunnistatud vaidlustamise tõttu kehtetuks, kaotab igasuguse tõendusjõu.
- (63) Asutus, kellele käesoleva määruse rakendamise kontekstis esitatakse kaks omavahel vastuolus olevat ametlikku dokumenti, peaks hindama, kumba ametlikku dokumenti tuleks eelistada, või ei peaks eelistama kumbagi, võttes arvesse konkreetse juhtumi asjaolusid. Kui nendest asjaoludest lähtudes ei ole selge, kumba ametlikku dokumenti peaks eelistama, või ei peaks eelistama kumbagi, peaksid küsimuse lahendama käesoleva määruse kohaselt pädevad kohtud, või kui küsimus tõstatatakse käimasoleva menetluse käigus eelküsimusena, peaks küsimuse lahendama kohus, kuhu vastavas asjas on pöördutud. Kui esineb vastuolu ametliku dokumendi ja otsuse vahel, tuleks arvesse võtta käesoleva määruse kohaseid otsuste tunnustamata jätmise aluseid.

- (64) Abieluvararežiimi käsitleva kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine käesoleva määruse alusel ei tohiks mingil viisil tähendada sellise abieluvararežiimi aluseks oleva abielusuhte tunnustamist, millest lähtudes kohtuotsus tehti.
- (65) Tuleks kindlaks määrata käesoleva määruse ja selliste abieluvararežiimi käsitlevate kahepoolsete ja mitmepoolsete konventsioonide vaheline suhe, mille osaliseks on liikmesriigid.
- (66) Käesolev määrus ei tohiks takistada liikmesriikidel, kes on osalised Islandi, Norra, Rootsi, Soome ja Taani vahelises 6. veebruari 1931. aasta konventsioonis, mis sisaldab abielu, lapsendamist ja eestkostet käsitlevaid rahvusvahelise eraõiguse sätteid, nagu seda on muudetud 2006. aastal, Islandi, Norra, Rootsi, Soome ja Taani vahelises 19. novembri 1934. aasta konventsioonis, mis sisaldab rahvusvahelise eraõiguse sätteid pärimise, testamentide ja pärandvara valitsemise kohta, nagu seda on muudetud juunis 2012, ning Islandi, Norra, Rootsi ja Soome vahelises 11. oktoobri 1977. aasta konventsioonis, mis käsitleb tsiviilasjades tehtud kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist, jätkuvalt kohaldamast teatavaid nende konventsioonide sätteid, kui nendega on nähtud ette lihtsustatud ja kiirendatud menetlused abieluvararežiimi käsitlevates asjades tehtud kohtuotsuste tunnustamiseks ja täitmiseks.
- (67) Käesoleva määruse kohaldamise hõlbustamiseks peaksid liikmesriigid olema kohustatud edastama teavet oma riigi abieluvararežiimiga seotud õigusaktide ja menetluste kohta nõukogu otsusega 2001/470/EÜ loodud tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õigusala koostöö võrgustiku raames²⁷. Selleks et *Euroopa Liidu Teatajas* oleks võimalik õigeaegselt avaldada kogu käesoleva määruse praktiliseks kohaldamiseks asjakohane teave, peaksid liikmesriigid esitama niisuguse teabe ka komisjonile enne selle määruse kohaldamise alguskuupäeva.
- (68) Selleks et hõlbustada käesoleva määruse kohaldamist ja võimaldada tänapäevase kommunikatsioonitehnoloogia kasutamist, tuleks näha ette standardvormid tõendite jaoks, mis esitatakse koos otsust, ametlikku dokumenti või kohtulikku kokkulepet käsitleva täidetavaks tunnistamise taotlusega.
- (69) Käesolevas määruses sätestatud tähtaegade ja tähtpäevade arvestamisel tuleks kohaldada nõukogu 3. juuni 1971. aasta määrust (EMÜ, Euratom) nr 1182/71, millega määratakse kindlaks ajavahemike, kuupäevade ja tähtaegade suhtes kohaldatavad eeskirjad²⁸.
- (70) Selleks et tagada käesoleva määruse rakendamiseks ühetaolised tingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused otsuste, kohtulike kokkulepete ja ametlike dokumentide täidetavaks tunnistamisega seonduvate tõendite ja vormide kehtestamiseks ja muutmiseks. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrusega (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes²⁹.
- (71) Käesoleva määrusega ettenähtud tõendite ja vormide koostamiseks ja hilisemaks muutmiseks mõeldud rakendusaktide vastuvõtmiseks tuleks kasutada nõuandemenetlust kooskõlas määruse (EL) nr 182/2011 artiklis 4 sätestatud menetlusega.
- (72) Käesoleva määruse eesmärke, nimelt isikute vaba liikumist Euroopa Liidus, abikaasadele antud vabadust korraldada oma varalisi suhteid omavahel ja kolmandate isikutega nii abielu

²⁷ EÜT L 174, 27.6.2001, lk 25.

²⁸ EÜT L 124, 8.6.1971, lk 1.

²⁹ ELT L 55, 28.2.2011, lk 13.

kestel kui ka oma vara jagamise ajal ning suuremat etteaimatavust ja õiguskindlust, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning määruse ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, kasutades vajaduse korral tõhustatud koostööd liikmesriikide vahel. Seetõttu võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kooskõlas kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev määrus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärkide saavutamiseks.

- (73) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, eelkõige selle artikleid 7, 9, 17, 21 ja 47, mis käsitlevad vastavalt era- ja perekonnaelu austamist, õigust abielluda ja luua perekond nende õiguste kasutamist reguleerivate siseriiklike õigusaktide kohaselt, omandiõigust, mittediskrimineerimise põhimõtet ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele. Liikmesriikide kohtud ja muud pädevad asutused peavad käesolevat määrust kohaldama nimetatud õigusi ja põhimõtteid järgides,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I peatükk

Kohaldamisala ja mõisted

Artikkel 1

Kohaldamisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse abieluvararežiimide suhtes.
Seda ei kohaldata maksu-, tolli- ega haldusajade suhtes.
2. Käesoleva määruse kohaldamisalast jäetakse välja:
 - a) abikaasade õigus- ja teovõime,
 - b) abielu eksisteerimine, kehtivus või tunnustamine;
 - c) ülalpidamiskohustused,
 - d) surnud abikaasa vara pärimine,
 - e) sotsiaalkindlustus,
 - f) õigus kanda lahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise korral üle või kohandada abikaasade vahel vanadus- või invaliiduspensionini õigusi, mis on omandatud abielu jooksul ning millest ei ole saadud pensionitulu abielu jooksul,
 - g) varaga seotud asjaõiguste olemus ja
 - h) kinnis- või vallasasjaõiguse registrisse kandmine, sealhulgas kande tegemise õiguslikud nõuded, ning õiguse registrisse kandmise või kandmata jätmise õiguslikud tagajärjed.

Artikkel 2

Liikmesriigisisene pädevus abieluvararežiimi käsitlevates asjades

Käesolev määrus ei mõjuta liikmesriikide asutuste pädevust abieluvararežiimi käsitlevate asjade menetlemisel.

Artikkel 3

Mõisted

1. Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - (a) „abieluvararežiim” – selliste eeskirjade kogum, mis käsitlevad abielust või selle lõppemisest tulenevaid abikaasade omavahelisi varalisi suhteid ja nende suhteid kolmandate isikutega;
 - (b) „abieluvaraleping” – abikaasade või tulevaste abikaasade vaheline leping, milles nad määravad kindlaks omavahelise abieluvararežiimi;
 - (c) „ametlik dokument” – abieluvararežiimi käsitlevas asjas tehtud dokument, mis on liikmesriigis ametlikult koostatud või ametliku dokumendina registreeritud ning:
 - i) mille allkiri ja sisu on autentsed ning
 - ii) mille on koostanud päritoluliikmesriigi avaliku võimu kandja või muu pädev asutus;
 - (d) „otsus” – liikmesriigi kohtus abieluvararežiimi käsitlevas asjas tehtud otsus, olenemata otsuse nimetusest, sealhulgas kohtuametniku otsus kohtukulude suuruse kohta;
 - (e) „kohtulik kokkulepe” – menetluse käigus kohtu poolt kinnitatud või kohtus sõlmitud kokkulepe abieluvararežiimi käsitlevas asjas;
 - (f) „päritoluliikmesriik” – liikmesriigis, kus on tehtud otsus, koostatud ametlik dokument, kiidetud heaks või sõlmitud kohtulik kokkulepe;
 - (g) „täitmise liikmesriik” – liikmesriik, kus taotletakse koostatud otsuse, ametliku dokumendi või kohtuliku kokkuleppe tunnustamist ja/või täitmist.
2. Käesoleva määruse kohaldamisel hõlmab mõiste „kohus” kõiki kohtuasutusi ning kõiki teisi selliseid asutusi ja õigusala töötajaid, kellel on pädevus menetleda abieluvararežiime käsitlevaid asju ning kes täidavad kohtuülesandeid või tegutsevad kohtuasutuse poolt delegeeritud volituste alusel või tegutsevad kohtuasutuse alluvuses, tingimusel et tagatud on selliste asutuste ja õigusala töötajate erapooletus ja poolte õigus olla ära kuulatud ning et selliste asutuste poolt nende asukohaliikmesriigi õiguse alusel tehtud otsused vastavad järgmistele tingimustele:
 - i) otsuse võib kohtuasutusele edasi kaevata või selle kohta võib kohtuasutusele esitada taotluse läbivaatamiseks ning
 - ii) otsusel on samas asjas tehtud kohtuasutuse otsusega võrreldav õigusjõud ja -mõju.

Liikmesriigid teatavad komisjonile esimeses lõigus osutatud muud asutused ja õigusala töötajad vastavalt artiklile 64.

II peatükk

Kohtualluvus

Artikkel 4

Kohtualluvus ühe abikaasa surma korral

Kui liikmesriigi kohtu poole on pöördutud ühe abikaasa pärimisasjaga seotud küsimuses määruse (EL) nr 650/2012 alusel, on kõnealuse riigi kohtud pädevad lahendama kõnealusest pärimisasjast tulenevaid abieluvararežiimiga seotud asju.

Artikkel 5

Kohtualluvus lahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise korral

1. Ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, on selle liikmesriigi kohtud, kuhu on pöördutud lahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise asjas määruse (EÜ) nr 2201/2003 alusel, pädevad lahendama kõnealusest asjast tulenevaid abieluvararežiimi käsitlevaid asju.
2. Lõike 1 alusel abieluvararežiime käsitlevate asjade suhtes kohaldatavas jurisdiktsioonis lepivad kokku abikaasad, kui kohus, kuhu on pöördutud lahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise asjas:
 - (a) asub liikmesriigis, kus on hageja alaline elukoht ja kus ta on elanud vähemalt ühe aasta vahetult enne taotluse esitamist, kooskõlas määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 3 lõike 1 viienda taandega, või
 - (b) asub liikmesriigis, mille kodanik hageja on ja mis on tema alaline elukoht ning kus ta on elanud vähemalt kuus kuud vahetult enne taotluse esitamist, kooskõlas määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 3 lõike 1 kuuenda taandega, või
 - (c) on kohus, kuhu on pöördutud määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 5 alusel selleks, et muuta lahuselu abielulahutuseks, või
 - (d) on kohus, kuhu on pöördutud määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 7 alusel seoses teisese kohtualluvusega.
3. Kui lõikes 2 osutatud kokkulepe sõlmitakse enne seda, kui abieluvararežiimi käsitleva asja lahendamise eesmärgil pöördutakse kohtu poole, peab kokkulepe vastama artikli 7 lõikes 2 sätestatud tingimustele.

Artikkel 6

Muu kohtualluvus

Kui ühelgi liikmesriigi kohtul ei ole artiklite 4 ja 5 kohaselt pädevust või muudel kui nendes artiklites käsitletud juhtudel, on abikaasade abieluvararežiimi käsitlevaid asju pädevad menetlema selle liikmesriigi kohtud:

- (a) kelle territooriumil on kohtusse pöördumise ajal abikaasade alaline elukoht, või selle puudumisel,

- (b) kelle territooriumil oli kohtusse pöördumise ajal registreeritud abikaasade viimane alaline elukoht, kui üks neist elab endiselt seal, või selle puudumisel,
- (c) kelle territooriumil on kohtusse pöördumise ajal kostja alaline elukoht, või selle puudumisel,
- (d) kelle kodanikud on mõlemad abikaasad kohtusse pöördumise ajal.

Artikkel 7

Kohtu valimine

1. Artikliga 6 hõlmatud juhtudel võivad pooled kokku leppida, et selle liikmesriigi kohtud, mille õigus on kohaldatav artikli 22 või artikli 26 lõike 1 punkti a või b alusel, või abielu sõlmimise liikmesriigi kohtud on ainupädevad lahendama nende abieluvararežiimiga seotud asju.
2. Kokkulepe peab olema sõlmitud kirjalikult ning dateeritud ja alla kirjutatud mõlema poole poolt. Elektroonilisel teel edastatud dokument, mida on võimalik alaliselt säilitada, võrdsustatakse kirjalikult vormistatuga.

Artikkel 8

Kohtualluvus kostja kohtusse ilmunise alusel

1. Erinevalt käesoleva määruse muudest sätetest tulenevast pädevusest on pädevus selle liikmesriigi kohtul, mille õigus on kohaldatav artikli 22 või artikli 26 lõike 1 punkti a või b kohaselt, ja kuhu kostja ilmub. See reegel ei kehti juhul, kui kohtusse ilmuti pädevuse vaidlustamiseks või artikliga 4 või artikli 5 lõikega 1 hõlmatud asjades.
2. Enne lõike 1 kohaselt pädevuse saamist peab kohus tagama, et kostjat on teavitatud tema õigusest pädevus vaidlustada ning kohtusse ilmunise või mitteilmumisega kaasnevatest tagajärgedest.

Artikkel 9

Alternatiivne kohtualluvus

1. Kui selle liikmesriigi kohus, millele kuulub pädevus artiklite 4, 6, 7 või 8 alusel, leiab, et tema rahvusvahelise eraõiguse sätete alusel ei tunnista kõnealust abielu abieluvararežiimiga seotud menetluste eesmärgil, võib ta pädevusest keelduda. Kui kohus otsustab pädevusest keelduda, teeb ta seda ilma põhjendamatu viivitusega.
2. Kui kohus, kellel on pädevus artikli 4 või 6 alusel, loobub pädevusest ja kui pooled lepivad kokku anda pädevus üle mis tahes teise liikmesriigi kohtutele vastavalt artiklile 7, on abieluvararežiimiga seotud asju pädevad lahendama kõnealuse liikmesriigi kohtud.
Muudel juhtudel on abieluvararežiimiga seotud asju pädevad lahendama mis tahes teise liikmesriigi artikli 6 ja 8 kohased kohtud või abielu sõlmimise liikmesriigi kohtud.
3. Käesolevat artiklit ei kohaldata, kui pooled on saanud otsuse lahutuse, lahuse või abielu tühistamise kohta, mida on võimalik tunnustada kohtu asukohaliikmesriigis.³⁰

³⁰

Sarnast sõnastust („võimalik tunnustada”) on kasutatud uuesti sõnastatud Brüsseli I määruse artikli 33 lõike 1 punktis a ja lõikes 3, artikli 34 lõike 1 punktis b ja põhjenduses 23.

Artikkel 10
Kohtualluvus muudel juhtudel

Kui ükski liikmesriigi kohus ei ole pädev artiklite 4, 5, 6, 7 ja 8 alusel või kui kõik artikli 9 kohased kohtud on oma pädevusest loobunud ja ükski liikmesriigi kohus ei ole pädev artikli 9 lõike 2 alusel, on pädevad liikmesriigi kohtud, kui ühe või mõlema abikaasa kinnisvara asub selle liikmesriigi territooriumil, kuid sel juhul on kohus, mille poole pöörduti, pädev tegema otsuse üksnes asjaomase kinnisvaraga seotud asjas.

Artikkel 11
Forum necessitatis

Kui ükski liikmesriigi kohus ei ole pädev artiklite 4, 5, 6, 7, 8 ja 10 alusel või kui kõik artikli 9 kohased kohtud on oma pädevusest loobunud ja ükski liikmesriigi kohus ei ole pädev artikli 9 lõike 2 ja artikli 6 alusel, võivad liikmesriigi kohtud erandkorras menetleda abieluvararežiimi käsitlevat asja, kui kohtuasjaga tihedalt seotud kolmandas riigis ei saa mõistlikult eeldada menetluse algatamist või läbiviimist või see osutub võimatuks.

Kohtuasi peab olema asja menetleva kohtu asukohaliikmesriigiga piisavalt seotud.

Artikkel 12
Kohtualluvus vastuhagi korral

Artikli 4, 5, 6, 7, 8, artikli 9 lõike 2 ja artiklite 10 või 11 kohaselt asja menetlev kohus on pädev arutama ka vastuhagi, kui see kuulub käesoleva määruse kohaldamisalasse.

Artikkel 13
Menetluse piiramine

1. Kui surnud isiku, kelle pärimisasi jääb määruse (EL) nr 650/2012 kohaldamisalasse, pärandvara hulka kuulub kolmandas riigis asuv vara, võib kohus, kuhu abieluvararežiimi käsitlevas asjas pöörduti, jätta menetlusosalise taotlusel mõne sellise vara kohta otsuse tegemata, kui võib eeldada, et vara kohta tehtud kohtuotsust kolmandas riigis ei tunnustata või ei tunnustata seda täidetavaks, kui täidetavaks tunnistamine on vajalik.
2. Lõike 1 kohaldamine ei mõjuta osaliste õigust piirata menetluse ulatust vastavalt selle liikmesriigi õigusele, mille kohtusse pöörduti.

Artikkel 14
Kohtusse pöördumine

Käesoleva peatüki kohaldamisel loetakse kohtusse pöördumine toimunuks:

- a) ajal, mil kohtule esitatakse menetluse algatamist käsitlev või samaväärne dokument, tingimusel et hageja astub pärast seda vajalikud sammud, et dokument kostjale kätte toimetada, või
- b) kui dokument tuleb kätte toimetada enne kohtule esitamist, siis ajal, mil kättetoimetamise eest vastutav asutus selle kätte saab, tingimusel et hageja astub pärast seda vajalikud sammud, et dokument kohtule esitada, või

- c) kui kohus algatab menetluse omal algatusel, siis ajal, mil kohus teeb otsuse algatada menetlus, või juhul, kui sellist otsust ei nõuta, siis ajal, mil asi kohtus registreeritakse.

Artikkel 15

Kohtualluvuse kontrollimine

Kui liikmesriigi kohtusse on pöördutud abieluvararežiimi käsitlevas asjas, mis käesoleva määruse kohaselt ei kuulu tema pädevusse, teatab kohus omal algatusel, et ta ei ole pädev asja arutama.

Artikkel 16

Nõuetekohasuse kontrollimine

1. Kui kostja alaline elukoht on muus riigis kui hagi esitamise kohaks olev liikmesriik ning ta ei ilmu asja arutamisele, peatab käesoleva määruse kohaselt pädev kohus menetluse, kuni on tõendatud, et kostjal on olnud võimalus menetluse algatamist käsitlev või sellega samaväärne dokument kätte saada piisavalt aegsasti, et korraldada enda kaitset, või et selleks on võetud kõik vajalikud meetmed.
2. Käesoleva artikli lõike 1 asemel kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1393/2007 (kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades)³¹ artiklit 19, kui hagiavaldus või sellega samaväärne dokument tuli nimetatud määruse kohaselt edastada ühest liikmesriigist teise.
3. Kui menetluse algatamist käsitlev või samaväärne dokument tuli tsiviil- ja kaubandusajade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide välisriikides kätteandmist käsitleva 15. novembri 1965. aasta Haagi konventsiooni kohaselt toimetada välismaale ning kui määruse (EÜ) nr 1393/2007 sätteid ei saa kohaldada, kohaldatakse nimetatud konventsiooni artiklit 15.

Artikkel 17

Pooleliolevad menetlused

1. Kui pooled algatavad menetlusi eri liikmesriikide kohtutes ühe ja sama alusega hagide põhjal, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi esitati esimesena.
2. Lõikes 1 osutatud juhtudel teatab selle kohtu taotluse korral, kuhu vaidlusega seoses pöörduti, iga kohus, kuhu on pöördutud, viivitamata esimesena nimetatud kohtule kuupäeva, millal tema poole pöörduti.
3. Kui on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena, loobub kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, pädevusest esimese kohtu kasuks.

Artikkel 18

Seotud kohtuasjad

1. Kui eri liikmesriikide kohtutes on lahendamisel seotud kohtuasjad, võivad kõik kohtud peale kohtu, kuhu pöörduti esimesena, oma menetlused peatada.
2. Kui kohtuasjad on pooleli esimese astme kohtus, võivad kõik kohtud peale selle, kuhu pöörduti esimesena, ühe poole taotlusel pädevusest loobuda, kui kohus, kuhu pöörduti

³¹ ELT L 324, 10.12.2007, lk 79.

esimesena, on kõnealustes menetlustes pädev ja kui selle riigi õigusaktid võimaldavad neid menetlusi liita.

3. Käesoleva artikli tähenduses loetakse kohtuasjad seotuks, kui nad on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitatav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos.

Artikkel 19

Ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed

Liikmesriigi kohtutelt võib taotleda asjaomase riigi õigusega ette nähtud ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete kehtestamist isegi juhul, kui käesoleva määruse kohaselt on asja sisuliseks arutamiseks pädevad teise liikmesriigi kohtud.

III peatükk

Kohaldatav õigus

Artikkel 20

Ühetaoline kohaldamine

Käesolevas määruks kohaldatavana määratletud õigust kohaldatakse olenemata sellest, kas see on liikmesriigi õigus või mitte.

Artikkel 21

Kohaldatava õiguse ühtsus

Abieluvararežiimi suhtes artikli 22 või 26 alusel kohaldatavat õigust kohaldatakse kogu selle režiimiga reguleeritava vara suhtes, olenemata selle asukohast.

Artikkel 22

Kohaldatava õiguse valik

1. Abikaasad või tulevased abikaasad võivad leppida kokku, et nad määravad kindlaks oma abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse või muudavad seda, tingimusel et tegemist on ühega järgmistest õigustest:
 - (a) selle riigi õigus, kus on abikaasade või tulevaste abikaasade või ühe abikaasa alaline elukoht kokkuleppe sõlmimise ajal, või
 - (b) selle riigi õigus, mille kodakondsus on ühel abikaasal või tulevasel abikaasal kokkuleppe sõlmimise ajal.
2. Abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse muutmisel abielu ajal on üksnes edasiulatuv mõju, välja arvatud juhul, kui abikaasad lepivad kokku teisiti.
3. Kohaldatava õiguse tagasiulatuv muutmine lõike 2 kohaselt ei tohi kahjustada kolmandate isikute õigusi, mis tulenevad kõnealusest õigusest.

Artikkel 23

Kohaldatava õiguse valimise kokkuleppe vormiline kehtivus

1. Artiklis 22 osutatud kokkuleppe sõlmitakse kirjalikult ja dateeritakse ning sellele kirjutavad alla mõlemad abikaasad. Elektroonilisel teel edastatud dokument, mida on võimalik alaliselt säilitada, võrdsustatakse kirjalikult vormistatuga.
2. Kui aga selle liikmesriigi õigusega, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht kokkuleppe sõlmimise ajal, on abieluvaralepingutele ette nähtud täiendavad vorminõuded, kohaldatakse nimetatud nõudeid.
3. Kui abikaasade alaline elukoht kokkuleppe sõlmimise ajal on erinevates liikmesriikides ja nende riikide õigusega on abieluvaralepingutele ette nähtud erinevad vorminõuded, on kokkuleppe vormiliselt kehtiv juhul, kui see vastab nõuetele, mis on sätestatud ühe asjaomase riigi õiguses.
4. Kui kokkuleppe sõlmimise ajal on ainult ühe abikaasa alaline elukoht liikmesriigis, mille õigusega on ette nähtud täiendavad vorminõuded abieluvaralepingutele, kohaldatakse nimetatud nõudeid.

Artikkel 24

Nõusolek ja sisuline kehtivus

1. Õiguse valikul saavutatud kokkuleppe või sellega seotud tingimuste olemasolu ja kehtivus määratakse kindlaks selle õiguse alusel, mis käesoleva määruse artikli 22 alusel kehtiks kokkuleppe või tingimuste suhtes nende kehtivuse korral.
2. Abikaasa võib oma nõusoleku puudumise tõendamiseks siiski tugineda selle riigi õigusele, kus asus tema alaline elukoht ajal, kui kohtu poole pöörduti, kui asjaoludest ilmneb, et tema tegevuse tagajärgi ei oleks mõistlik kindlaks määrata lõikes 1 määratud õiguse alusel.

Artikkel 25

Abieluvaralepingu vormiline kehtivus

1. Abieluvaraleping tuleb koostada kirjalikult ja dateerida ning sellele peavad alla kirjutama mõlemad abikaasad. Elektroonilisel teel edastatud dokument, mida on võimalik alaliselt säilitada, võrdsustatakse kirjalikult vormistatuga.
2. Kui aga selle liikmesriigi õigusega, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht lepingu sõlmimise ajal, on abieluvaralepingutele ette nähtud täiendavad vorminõuded, kohaldatakse nimetatud nõudeid.

Kui abikaasade alaline elukoht lepingu sõlmimise ajal on erinevates liikmesriikides ja nende riikide õigusega on abielulepingutele ette nähtud erinevad vorminõuded, on leping vormiliselt kehtiv juhul, kui see vastab nõuetele, mis on sätestatud ühe asjaomase riigi õiguses.

Kui lepingu sõlmimise ajal on ainult ühe abikaasa alaline elukoht liikmesriigis, mille õigusega on ette nähtud täiendavad vorminõuded abieluvaralepingutele, kohaldatakse nimetatud nõudeid.
3. Kui abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õigusega nähakse ette täiendavad vorminõuded, kohaldatakse nimetatud nõudeid.

Artikkel 26

Kohaldatav õigus juhul, kui pooled ei ole valikut teinud

1. Kui artikli 22 kohaselt ei ole kohaldatavat õigust kokku lepitud, kohaldatakse abieluvararežiimi suhtes:
 - (a) selle riigi õigust, kus on abikaasade esimene ühine alaline elukoht pärast abielu sõlmimist, või selle puudumise korral,
 - (b) selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad abikaasad on abielu sõlmimise ajal, või selle puudumise korral,
 - (c) selle riigi õigust, millega abikaasadel on koos kõige tugevam seos abielu sõlmimise ajal, võttes arvesse kõiki asjaolusid.
2. Kui abikaasadel on abielu sõlmimise ajal rohkem kui üks ühine kodakondsus, kohaldatakse üksnes lõike 1 punkte a ja c.
3. Erandkorras ja emma-kumma abikaasa taotluse korral võib kohtuasutus, kes on pädev tegema otsuse abieluvararežiimi käsitlevas asjas, otsustada, et abieluvararežiim on reguleeritud mõne teise riigi õigusega kui see riik, mille õigust kohaldatakse lõike 1 punkti a kohaselt, kui taotleja tõendab, et:
 - (a) abikaasade viimane ühine alaline elukoht oli kõnealuses teises riigis märkimisväärselt pikema aja jooksul kui lõike 1 punktis a määratud riigis ning
 - (b) mõlemad abikaasad tuginesid selle teise riigi õigusele oma varasuhte korraldamisel või kavandamisel.

Kõnealuse teise riigi õigust kohaldatakse alates abielu sõlmimise ajast, välja arvatud juhul, kui emb-kumb abikaasa ei ole sellega nõus. Viimasel juhul kehtib kõnealuse teise riigi õigus nende suhtes üksnes alates sellest ajast, mil nad sellesse teise riiki viimati ühiselt alaliselt elama asusid.

Teise riigi õiguse kohaldamine ei kahjusta kolmandate isikute õigusi, mis tulenevad lõike 1 punkti a alusel kohaldatavast õigusest.

Lõiget 3 ei kohaldata, kui abikaasad on sõlminud abieluvaralepingu enne kõnealusesse teise riiki ühiselt alaliselt elama asumist.

Artikkel 27

Kohaldamisele kuuluva õiguse ulatus

Käesoleva määruse alusel abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õigusega määratakse muu hulgas kindlaks:

- (a) ühe või mõlema abikaasa vara liigitamine erinevatesse kategooriatesse abielu kestuse ajal ja pärast seda,
- (b) vara ühest kategooriast teise liigitamine,
- (c) ühe abikaasa vastutus seoses teise abikaasa kohustuste ja võlgadega,

- (d) abikaasade volitused, õigused ja kohustused seoses varaga,
- (e) abieluvararežiimi lõpetamine ning vara jagamine või realiseerimine,
- (f) abieluvararežiimist tulenevad tagajärjed abikaasa ja kolmandate isikute vahelistele õiguslikele suhetele ning
- (g) abieluvaralepingu sisuline kehtivus.

Artikkel 28

Mõju kolmandatele isikutele

1. Olenemata artikli 27 punktist f ei tohi abikaasa kohaldada abikaasade vahelise abieluvararežiimi suhtes kohaldatavat õigust kolmanda isiku ja ühe või mõlema abikaasa vahelises vaidluses, välja arvatud juhul, kui kolmas isik oli kõnealusest õigusest teadlik või oleks pidanud sellest hoolsuskohustuse täitmisel teadlik olema.
2. Kolmas isik loetakse olevat kõnealusest õigusest teadlik, kui:
 - (a) abieluvararežiimi suhtes kohaldatav õigus on
 - i) selle riigi õigus, mille õigus on kohaldatav abikaasa ja kolmanda isiku vahelise tehingu suhtes,
 - ii) selle riigi õigus, kus on tehingut sooritava abikaasa ja kolmanda isiku alaline elukoht, või
 - iii) kinnisvara puhul selle riigi õigus, kus kinnisvara asub,või
 - (b) kui üks abikaasadest täitis nõudeid, mida kohaldatakse abieluvaralepingu avaldamise või registreerimise suhtes, mis on sätestatud:
 - i) selle riigi õiguses, mille õigus on kohaldatav abikaasa ja kolmanda isiku vahelise tehingu suhtes,
 - ii) selle riigi õiguses, kus on tehingut sooritava abikaasa ja kolmanda isiku alaline elukoht, või
 - iii) kinnisvara puhul selle riigi õigus, kus kinnisvara asub.
3. Kui abikaasa ei saa abikaasade vahelise abieluvararežiimi suhtes kohaldatavat õigust kasutada kolmanda isiku vastu lõike 1 alusel, kohaldatakse abieluvararežiimist kolmandale isikule tulenevate tagajärgede suhtes:
 - a) selle riigi õigust, mille õigus on kohaldatav abikaasa ja kolmanda isiku vahelise tehingu suhtes, või
 - b) kinnisvara või registreeritud vara või õigustega seotud juhtudel selle riigi õigust, kus kinnisvara asub või kus vara või õigused on registreeritud.

Artikkel 29
Asjaõiguste kohandamine

Kui isik tugineb sellisele asjaõigusele, mis tal on vastavalt abieluvararežiimi suhtes kohaldatavale õigusele, ning selle liikmesriigi õiguses, kus sellele õigusele tuginetakse, ei tunta seda asjaõigust, kohandatakse vajaduse korral ja võimaluse piires seda asjaõigust kõnealuse riigi õiguses ette nähtud kõige lähema samaväärse asjaõigusega, võttes arvesse konkreetse asjaõigusega taotletavaid eesmärke ja huve ning sellega seotud mõjusid.

Artikkel 30
Üldist kehtivust omavad sätted

1. Ükski käesoleva määruse säte ei piira kohtu asukohariigi üldist kehtivust omavate sätete kohaldamist.
2. Üldist kehtivust omavad sätted on sätted, mille järgimist peetakse liikmesriigi avalike huvide, näiteks tema poliitilise, sotsiaal- või majanduskorralduse kaitsmise seisukohast niivõrd oluliseks, et need on kohaldatavad igas olukorras, mis kuulub nende kohaldamisalasse, olenemata sellest, milline õigus oleks abieluvararežiimi suhtes kohaldatav käesoleva määruse alusel.

Artikkel 31
Avalik kord

Käesoleva määruse alusel kindlaks määratud mis tahes riigi õigussätte kohaldamisest võib keelduda üksnes juhul, kui selle kohaldamine on ilmselgelt vastuolus kohtu asukohariigi avaliku korraga.

Artikkel 32
Tagasisaate ja edasiviite välistamine

Käesolevas määruse alusel kindlaks määratud mis tahes riigi õiguse kohaldamine tähendab, et kohaldatakse selles riigis kehtivaid õigusnorme, välja arvatud rahvusvahelise eraõiguse normid.

Artikkel 33
Mitme õiguskorraga riigid – territoriaalsed õigusaktide konfliktid

1. Kui käesolevas määruses osutatud õigus on sellise riigi õigus, mis koosneb mitmest territoriaalsusest, millest igaühes kehtivad abieluvararežiimi suhtes oma õigusnormid, määratakse asjaomase riigi kollisiooninormidega kindlaks see territoriaalsus, mille õigusnorme kohaldatakse.
2. Selliste sisemiste kollisiooninormide puudumise korral käsitatakse:
 - (a) abikaasade alalisele elukohale viitavate sätete kohaselt kohaldatava õiguse kindlaksmääramise eesmärgil viiteid lõikes 1 osutatud riigi õigusele viidetena selle territoriaalsuse õigusnormidele, kus on abikaasade alaline elukoht;
 - (b) abikaasade kodakondsusele viitavate sätete kohaselt kohaldatava õiguse kindlaksmääramise eesmärgil viiteid lõikes 1 osutatud riigi õigusele viidetena selle territoriaalsuse õigusnormidele, millega abikaasad on kõige lähemalt seotud;

- (c) muudele ühendavateks teguriteks olevatele asjaoludele viitavate mis tahes muude sätete kohaselt kohaldatava õiguse kindlaksmääramise eesmärgil viiteid lõikes 1 osutatud riigi õigusele viidena selle territoriaalsuse õigusnormidele, millega asjaomane asjaolu on seotud.

Artikkel 34

Mitme õiguskorraga riigid – isikute gruppe puudutavad õigusaktide konfliktid

Sellises riigis, kus abieluvararežiimi suhtes kohaldatakse kahte või enamat õigussüsteemi või normistikku, mis on kohaldatavad erinevatesse gruppidesse kuuluvate isikute suhtes, käsitatakse viiteid selle riigi õigusele kui viiteid õigussüsteemile või normistikule, mis on määratud kindlaks selles riigis kehtivate eeskirjadega. Selliste eeskirjade puudumisel kohaldatakse sellist õigussüsteemi või normistikku, millega abikaasad on kõige lähemalt seotud.

Artikkel 35

Käesoleva määruse kohaldamata jätmine, kui kohalduda võib mitu siseriiklikku õigussüsteemi

Liikmesriik, mis koosneb mitmest territoriaalsusest, millest igaühes kehtivad abieluvararežiimide suhtes oma õigusnormid, ei ole kohustatud kohaldama käesolevat määrust, et määrata, millise territoriaalsuse õigust kohaldada.

IV peatükk

Otsuste tunnustamine, täidetavus ja täitmine

Artikkel 36

Tunnustamine

1. Liikmesriigis tehtud otsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ilma erimenetluseta.
2. Huvitatud isik, kes vaidluse põhiküsimusena tõstatab otsuse tunnustamise küsimuse, võib taotleda otsuse tunnustamist artiklites 44–57 ette nähtud menetluse kohaselt.
3. Kui tunnustamisest kui eelküsimusest sõltub liikmesriigi kohtu menetluses oleva asja lahendamine, on see kohus pädev tegema tunnustamist käsitlevat otsust.

Artikkel 37

Tunnustamata jätmise alused

Otsus jäetakse tunnustamata, kui:

- (a) tunnustamine oleks ilmselgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga (*ordre public*), kus tunnustamist taotletakse;
- (b) otsus on tehtud tagaselja ning kostjale ei olnud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti või samaväärset dokumenti kätte toimetatud piisavalt aegsasti ja sellisel viisil, et ta oleks saanud korraldada enda kaitset, välja arvatud juhul, kui kostja ei kaevanud otsust edasi siis, kui tal oli selleks võimalus;
- (c) tunnustamine on vastuolus menetluse tulemusel tehtud kohtuotsusega, mis on tehtud samade poolte vahelises asjas liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse;

- (d) tunnustamine on vastuolus kohtuotsusega, mis on varem tehtud samade poolte vahelises, sama eseme ja sama alusega menetluses teises liikmesriigis või kolmandas riigis, kui varasem otsus vastab tunnustamise tingimustele liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse.

Artikkel 38

Põhiõigused

Liikmesriikide kohtud ja muud pädevad asutused järgivad artikli 36 kohaldamisel Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhiõigusi ja põhimõtteid, eelkõige selle artiklit 21 mittediskrimineerimise põhimõtte kohta.

Artikkel 39

Otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimise keeld

1. Otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevus ei kuulu kontrollimisele.
2. Artiklis 37 osutatud avaliku korra (*ordre public*) kaalutlused ei kehti artiklites 4–11 osutatud kohtualluvust käsitlevate eeskirjade korral.

Artikkel 40

Sisulise kontrollimise keeld

Mingil juhul ei vaadata liikmesriigis tehtud otsust sisuliselt läbi.

Artikkel 41

Tunnustamismenetluse peatamine

Selle liikmesriigi kohus, kus taotletakse teises liikmesriigis tehtud otsuse tunnustamist, võib menetluse peatada, kui kohtuotsus on päritoluliikmesriigis tavalises korras edasi kaevatud.

Artikkel 42

Täidetavus

Otsused, mis on tehtud liikmesriigis ning mis on selles riigis täidetavad, on täidetavad teises liikmesriigis, kui nad on tunnustatud huvitatud poole taotlusel teises liikmesriigis täidetavaks vastavalt artiklites 44–57 sätestatud menetlusele.

Artikkel 43

Peamise elukoha kindlaksmääramine

Et teha kindlaks, kas artiklites 44–57 sätestatud menetluse kohaldamisel on poole peamine elukoht kohtuotsuse täitmise liikmesriigis, kohaldab kohus, kuhu pöörduti, selle liikmesriigi siseriiklikku õigust.

Artikkel 44

Kohalike kohtute pädevus

1. Täidetavaks tunnustamise taotlus esitatakse otsuse täitmise liikmesriigi kohtule või pädevale asutusele, millest komisjoni on teavitatud vastavalt artiklile 64.
2. Kohalik kohtualluvus määratakse selle poole peamise elukoha alusel, kelle suhtes täitmist taotletakse, või täitmiskoha alusel.

Artikkel 45
Menetlus

1. Taotlemiskorda reguleeritakse otsuse täitmise liikmesriigi õigusega.
2. Taotlejal ei pea olema otsuse täitmise liikmesriigis postiaadressi ega volitatud esindajat.
3. Taotlusele lisatakse järgmised dokumendid:
 - (a) otsuse koopia, mis vastab selle õiguse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele;
 - (b) tõend, mille on välja andnud päritoluliikmesriigi kohus või pädev asutus, kasutades artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt kehtestatud vormi, ilma et see piiraks artikli 46 kohaldamist.

Artikkel 46
Tõendi esitamata jätmine

1. Kui artikli 45 lõike 3 punktis b märgitud tõendit ei esitata, võib kohus või pädev asutus määrata selle esitamise tähtaja, tunnustada samaväärseid dokumente või kui ta leiab, et tal on piisavalt teavet, selle esitamise nõudmisest loobuda.
2. Kui kohus või pädev asutus seda nõuab, esitatakse nimetatud dokumentide tõlge või transliteratsioon. Tõlke teeb isik, kes on selleks pädev ühes liikmesriigis.

Artikkel 47
Täidetavaks tunnistamine

Otsus tunnistatakse täidetavaks kohe pärast artikli 45 nõuete täitmist ilma artikli 37 kohase läbivaatamiseta. Poolel, kelle suhtes täitmist taotletakse, ei ole menetluse selles staadiumis õigust teha taotluse kohta esildisi.

Artikkel 48
Täidetavaks tunnistamise taotluse kohta tehtud otsusest teatamine

1. Täidetavaks tunnistamise taotluse kohta tehtud otsusest teatatakse taotluse esitajale viivitamata vastavalt korrale, mis on sätestatud otsuse täitmise liikmesriigi õiguses.
2. Täidetavaks tunnistamise otsus toimetatakse kätte poolele, kelle suhtes täitmist taotletakse, koos otsusega, kui seda ei ole talle juba kätte toimetatud.

Artikkel 49
Täidetavaks tunnistamise taotluse kohta tehtud otsuse edasikaebamine

1. Kumbki pool võib täidetavaks tunnistamise taotluse kohta tehtud otsuse edasi kaevata.
2. Edasikaebus esitatakse kohtusse, millest asjaomane liikmesriik on teavitanud komisjoni vastavalt artiklile 64.
3. Edasikaebust menetletakse vaidlustatud kohtuasjade vaidlustamiskorra kohaselt.
4. Kui pool, kelle suhtes täitmist taotletakse, ei ilmu taotluse esitaja algatatud menetluseks kohtusse, kuhu edasikaebus esitati, kohaldatakse artiklit 16 ka siis, kui kõnealuse poole peamine elukoht ei ole üheski liikmesriigis.
5. Edasikaebus täidetavaks tunnistamise otsuse peale tuleb esitada 30 päeva jooksul alates otsuse kättetoimetamisest. Kui selle poole peamine elukoht, kelle suhtes täitmist

taotletakse, on muus liikmesriigis kui selles, kus tehti täidetavaks tunnistamise otsus, on kaebuse esitamise tähtaeg 60 päeva alates kuupäevast, mil see määrus toimetati isikule kätte või saadeti tema asukohta. Tähtaega ei saa asukoha kauguse tõttu pikendada.

Artikkel 50

Edasikaebuse kohta tehtud otsuse vaidlustamise menetlus

Edasikaebuse kohta tehtud otsust saab vaidlustada üksnes menetluse teel, millest asjaomane liikmesriik on teavitanud komisjoni vastavalt artiklile 64.

Artikkel 51

Täidetavaks tunnistamisest keeldumine või selle tühistamine

Kohus, kuhu esitatakse artikli 49 või artikli 50 alusel edasikaebus, keeldub kohtuotsuse täidetavaks tunnistamisest või tühistab selle ainult artiklis 37 sätestatud alustel. Kohus teeb oma otsuse viivitamata.

Artikkel 52

Menetluse peatamine

Kohus, kuhu esitati edasikaebus artikli 49 või artikli 50 alusel, peab menetluse peatama selle poole taotlusel, kelle suhtes täitmist taotletakse, kui kohtuotsuse teinud liikmesriigis on otsuse täidetavus peatatud edasikaebamise tõttu.

Artikkel 53

Ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed

1. Kui kohtuotsust tuleb tunnustada käesoleva peatüki kohaselt, ei takista miski taotluse esitajat nõudmast ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete rakendamist vastavalt selle liikmesriigi õigusele, kus täitmist taotletakse, ilma et kohtuotsust oleks vaja artikli 46 kohaselt täidetavaks tunnustada.
2. Täidetavaks tunnistamisega kaasneb seaduse alusel luba võtta kaitsemeetmeid.
3. Artikli 49 lõike 5 kohaselt ette nähtud täidetavaks tunnistamise otsuse peale edasikaebuse esitamise tähtaja jooksul ning kuni kaebuse kohta otsuse tegemiseni ei tohi teha muid täitetoiminguid kui kohaldada kaitsemeetmeid selle poole vara suhtes, kelle suhtes täitmist taotletakse.

Artikkel 54

Osaline täidetavus

1. Kui otsus on tehtud mitmes asjas ning nende kõikide kohta ei saa täitmiseks luba anda, annab kohus või pädev asutus loa täita otsust ühes või mitmes asjas.
2. Taotluse esitaja võib taotleda, et täidetavaks tunnistatakse vaid teatud osa otsusest.

Artikkel 55

Õigusabi

Taotlejal, kes on saanud päritoluliikmesriigilt täies ulatuses või osaliselt õigusabi või vabastatud kulude tasumisest, on täidetavaks tunnistamise menetluses õigus saada sellist kõige soodsamat õigusabi või sellist kõige ulatuslikumat vabastust kuludest, mis on otsuse täitmise liikmesriigi õigusega ette nähtud.

Artikkel 56

Tagatise või deposiidi nõudmise keeld

Poolelt, kes ühes liikmesriigis taotleb mõnes muus liikmesriigis tehtud otsuse tunnustamist, täidetavaks tunnustamist või täitmist, ei tohi nõuda mis tahes kujul tagatist ega deposiiti põhjusel, et ta on välisriigi kodanik või et tema peamine või alaline elukoht ei ole otsuse täitmise liikmesriigis.

Artikkel 57

Maksu, tasu või lõivu nõudmise keeld

Täidetavaks tunnustamise menetluses ei tohi otsuse täitmise liikmesriigis nõuda asja väärtuse alusel arvutatavat maksu, tasu ega lõivu.

V peatükk

Ametlikud dokumendid ja kohtulikud kokkulepped

Artikkel 58

Ametliku dokumendi vastuvõtmine

1. Liikmesriigis koostatud ametlikul dokumendil on teises liikmesriigis sama tõendusjõud nagu dokumendi päritoluliikmesriigis, või võimalikult samalaadne toime, tingimusel et see ei ole ilmselgelt vastuolus asjaomase liikmesriigi avaliku korraga (*ordre public*).
Isik, kes soovib kasutada ametlikku dokumenti teises liikmesriigis, võib paluda asutusel, kes koostas ametliku dokumendi päritoluliikmesriigis, täita artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt kehtestatud vorm, milles kirjeldatakse ametliku dokumendi tõendusjõudu päritoluliikmesriigis.
2. Ametliku dokumendi autentsuse vaidlustamiseks pöördatakse päritoluliikmesriigi kohtute poole ning otsus tehakse päritoluliikmesriigi õiguse alusel. Vaidlustatud ametlikul dokumendil puudub teises liikmesriigis tõendusjõud niikaua, kuni pädev kohus menetleb sellist vaidlustamist.
3. Ametlikus dokumendis sisalduvate õigustoimingute või õigussuhete vaidlustamiseks pöördatakse kohtute poole, kellel on pädevus vastavalt käesolevale määrusele, ning otsus tehakse III peatüki kohaselt kohaldatava õiguse alusel. Vaidlustatud ametlikul dokumendil puudub muus liikmesriigis kui päritoluliikmesriik tõendusjõud seoses vaidlustatud küsimusega niikaua, kuni pädev kohus menetleb sellist vaidlustamist.
4. Kui liikmesriigi kohtus toimuva menetluse tulemus sõltub abieluvararežiimi käsitleva asja kohta koostatud ametlikus dokumendis kajastuva õigustoimingu või õigussuhete kui eelküsümuse lahendamisest, on kõnealusel kohtul selles küsimuses pädevus.

Artikkel 59

Ametliku dokumendi täidetavus

1. Ametlik dokument, mis on päritoluliikmesriigis täidetav, tunnustatakse teises liikmesriigis täidetavaks huvitatud poole taotlusel vastavalt artiklites 44–57 sätestatud menetlusele.
2. Artikli 45 lõike 3 punkti b kohaldamisel annab ametliku dokumendi koostanud asutus huvitatud poole taotlusel välja tõendi, kasutades artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt kehtestatud vormi.

3. Kohus, kuhu esitatakse artikli 49 või artikli 50 alusel edasikaebus, keeldub otsuse täidetavaks tunnistamisest või tühistab täidetavuse ainult juhul, kui ametliku dokumendi täitmine on ilmses vastuolus otsuse täitmise liikmesriigi avaliku korraga (*ordre public*).

Artikkel 60

Kohtulike kokkulepete täidetavus

1. Kohtulikud kokkulepped, mis on päritoluliikmesriigis täidetavad, tunnistatakse teises liikmesriigis täidetavaks huvitatud poole taotlusel vastavalt artiklites 44–57 sätestatud menetlusele.
2. Artikli 45 lõike 3 punkti b kohaldamisel annab kohus, kes kokkuleppe kinnitas või kus kokkuleppe sõlmiti, huvitatud poole taotlusel välja tõendi, kasutades artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt kehtestatud vormi.
3. Kohus, kuhu esitatakse edasikaebus artikli 49 või artikli 50 alusel, keeldub otsuse täidetavaks tunnistamisest või tühistab selle ainult juhul, kui kohtuliku kokkuleppe täitmine on ilmses vastuolus otsuse täitmise liikmesriigi avaliku korraga (*ordre public*).

VI peatükk Üld- ja lõppsätted

Artikkel 61

Legaliseerimine ja muud sarnased formaalsused

Käesoleva määruse kohaselt liikmesriikides välja antud dokumentide suhtes ei nõuta legaliseerimist ega muu samalaadse formaalsuse täitmist.

Artikkel 62

Seos kehtivate rahvusvaheliste konventsioonidega

1. Käesolev määrus ei piira selliste kahe- või mitmepoolsete konventsioonide kohaldamist, mille osalisteks käesoleva määruse vastuvõtmise ajal on üks liikmesriik või mitu liikmesriiki ning mis käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi, ilma et see piiraks aluslepingu artikli 351 kohaseid liikmesriikide kohustusi.
2. Olenemata lõikes 1 sätestatust on käesolev määrus liikmesriikidevahelistes suhetes ülimuslik konventsioonide suhtes, mis käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi ning milles liikmesriigid osalevad.
3. Käesolev määrus ei takista liikmesriikidel kohaldamast Islandi, Norra, Rootsi, Soome ja Taani vahelist 6. veebruari 1931. aasta konventsiooni, mis sisaldab abielu, lapsendamist ja eestkostet käsitlevaid rahvusvahelise eraõiguse sätteid, nagu seda on muudetud 2006. aastal, Islandi, Norra, Rootsi, Soome ja Taani vahelist 19. novembri 1934. aasta konventsiooni, mis sisaldab rahvusvahelise eraõiguse sätteid pärimise, testamentide ja pärandvara valitsemise kohta, nagu seda on muudetud juunis 2012, ning Islandi, Norra, Rootsi ja Soome vahelist 11. oktoobri 1977. aasta konventsiooni tsiviilasjades tehtud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta, kui liikmesriigid on nende konventsioonide osalised ja tingimusel, et nende konventsioonidega nähakse ette lihtsustatud ja kiirendatud menetlused abieluvararežiimi käsitlevates asjades tehtud kohtuotsuste tunnustamiseks ja täitmiseks.

Artikkel 63

Avalikustamisele kuuluv teave

Liikmesriigid esitavad komisjonile lühikese kokkuvõtte abieluvararežiime käsitlevatest siseriiklikest õigusaktidest ja menetlustest, eesmärgiga teha see teave üldsusele kättesaadavaks tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õigusala koostöö võrgustiku kaudu; selline teave hõlmab muu hulgas teavet selle kohta, millised asutused on pädevad menetlema abieluvararežiime käsitlevaid asju, ning teavet selle kohta, milline on artiklis 28 osutatud mõju kolmandatele isikutele.

Liikmesriigid ajakohastavad seda teavet pidevalt.

Artikkel 64

Teave kontaktandmete ja menetluste kohta

1. Liikmesriigid teatavad hiljemalt ...* komisjonile:
 - (a) kohtud või asutused, kes on pädevad menetlema täidetavaks tunnistamise taotlusi vastavalt artikli 44 lõikele 1 ja selliste taotluste kohta tehtud otsuste edasikaebusi vastavalt artikli 49 lõikele 2;
 - (b) artiklis 50 osutatud edasikaebuse kohta tehtud otsuse vaidlustamise menetlused.

Liikmesriigid teatavad komisjonile kõikidest hilisematest muudatustest kõnealuses teabes.

2. Komisjon avaldab lõike 1 kohaselt edastatud teabe *Euroopa Liidu Teatajas*, välja arvatud lõike 1 punktis a osutatud kohtute ja asutuste aadressid ning muud kontaktandmed.
3. Komisjon teeb kogu lõike 1 kohaselt saadud teabe avalikult kättesaadavaks kõikide asjakohaste vahendite abil, kasutades eelkõige tsiviil- ja kaubandusasjades tehtava Euroopa õigusala koostöö võrgustikku.

Artikkel 65

Artikli 3 lõikes 2 osutatud teavet sisaldava loetelu koostamine ja hilisem muutmine

1. Komisjon koostab liikmesriikidelt saadud teadete alusel artikli 3 lõikes 2 osutatud muude asutuste ja õigusala töötajate loetelu.
2. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõikidest hilisematest muudatustest kõnealuses loetelus. Komisjon muudab loetelu sellele vastavalt.
3. Komisjon avaldab loetelu ja kõik selles edaspidi tehtud muudatused *Euroopa Liidu Teatajas*.
4. Komisjon teeb kogu lõigete 1 ja 2 kohaselt saadud teabe avalikult kättesaadavaks kõikide muude asjakohaste vahendite abil, kasutades eelkõige tsiviil- ja kaubandusasjades tehtava Euroopa õigusala koostöö võrgustikku.

* OJ: please insert the date: 9 months before the date of application of this Regulation.

Artikkel 66

Artikli 45 lõike 3 punktis b ning artiklites 58, 59 ja 60 osutatud tõendite ja vormide koostamine ja hilisem muutmine

Komisjon võtab vastu rakendusaktid artikli 45 lõike 3 punktis b ning artiklites 58, 59 ja 60 osutatud tõendite ja vormide koostamiseks ja hilisemaks muutmiseks. Sellised rakendusaktid võetakse vastu vastavalt artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele.

Artikkel 67

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

Artikkel 68

Läbivaatamisklausel

1. Komisjon esitab hiljemalt kaheksa aastat pärast käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta. Vajaduse korral lisatakse aruandele ettepanekud käesoleva määruse kohandamiseks.
2. Hiljemalt viis aastat pärast kohaldamise alguskuupäeva esitab komisjon Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva määruse artiklite 9 ja 38 kohaldamise kohta. Selles aruandes hinnatakse eelkõige seda, millises ulatuses on need artiklid taganud juurdepääsu õigusemõistmisele.
3. Selleks edastavad liikmesriigid komisjonile asjakohase teabe, mis käsitleb käesoleva määruse kohaldamist nende kohtute poolt.

Artikkel 69

Üleminekusätted

1. Käesolevat määrust kohaldatakse üksnes selle kohaldamise alguskuupäeval või pärast seda algatatud kohtumenetluste, ametlikult koostatud või registreeritud ametlike dokumentide ja kinnitatud või sõlmitud kohtulike kokkulepete suhtes, kui lõigetes 2 ja 3 ei ole sätestatud teisiti.
2. Kui menetlus on päritoluliikmesriigis algatatud enne käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva, tunnustatakse ja täidetakse otsuseid, mis on tehtud pärast nimetatud kuupäeva IV peatüki alusel, tingimusel et kohaldatavad kohtualluvuse sätted on kooskõlas II peatükis ette nähtutega.
3. III peatüki sätteid kohaldatakse üksnes nende abikaasade suhtes, kes abiellusid või määrasid oma abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse kindlaks pärast käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva.

Artikkel 70

Jõustumine

1. Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2. Seda kohaldatakse alates ...³², välja arvatud artiklid 63 ja 64, mida kohaldatakse alates ...³³, ning artiklid 65, 66 ja 67, mida kohaldatakse alates ...³⁴.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,
Nõukogu nimel

eesistuja

³² Kaks ja pool aastat pärast määruse jõustumist.

³³ Üheksa kuud enne käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva.

³⁴ Käesoleva määruse vastuvõtmise kuupäevale järgnev päev.